

Vlaanderen
verbeelding werkt

Blue Deal 2025-2029

Kompas voor een waterwijs Vlaanderen

14 juli 2025

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Situering en stand van zaken	6
2.1	Waarom een Blue Deal?	6
2.2	Blue Deal bouwt verder op gebeurde inspanningen	6
3	Strategische hefboomen voor gezonde en veerkrachtige watersystemen en een weerbaar Vlaanderen	8
4	Strategische doelstellingen	12
4.1	Oppervlaktewaterkwaliteit	12
4.1.1	Wat willen we bereiken?	12
4.1.2	Hoe gaan we dit aanpakken?	13
4.2	Overstromingen en droogte	16
4.2.1	Wat willen we bereiken?	16
4.2.2	Hoe gaan we dit aanpakken?	17
4.3	Grondwater	25
4.3.1	Wat willen we bereiken?	25
4.3.2	Hoe gaan we dit aanpakken?	26
4.4	Drinkwater	28
4.4.1	Wat willen we bereiken?	28
4.4.2	Hoe gaan we dit aanpakken?	28
4.5	Afvalwater	30
4.5.1	Wat willen we bereiken?	30
4.5.2	Hoe gaan we dit aanpakken?	30
5	Doorwerking naar beleidsprocessen, plannen en programma's	34
5.1	Ruimte	34
5.2	Bodem	35
5.3	Landbouw	35

5.4	Natuur	36
5.5	Transport en mobiliteit	38
5.6	Provincies en gemeenten	38
5.7	Industrie	39
5.8	Burgers	40
6	Waterinvesteringen blijven op kruissnelheid	41
6.1	Verder afwerken van opgestarte investeringen	41
6.2	Meerjarenfinanciering	41
6.2.1	Financiering watersysteembeheer	41
6.2.2	Financiering waterketen	44
6.3	Afgestemde investeringsagenda's waterzekerheid	45
6.4	Doorkijk financiering op langere termijn	45
7	Governance	46
7.1	Versterkte samenwerkingen en optimalisaties voor een sterk, coherent en ambitieus waterbeleid	46
7.2	Gebiedsgerichte samenwerking	47
7.2.1	Gebiedswerking in vele vormen	47
7.2.2	Versterkte samenwerking met lokale gebiedscoalities	48

1 INLEIDING

Deze Blue Deal nota vormt een krachtig instrument om onze ambitie te realiseren: het watersysteem herstellen tot een veerkrachtig geheel en van Vlaanderen een weerbare samenleving maken, die beter gewapend is tegen de gevolgen van klimaatverandering. De nota schetst de strategische doelen waarop we ons richten en de concrete stappen die we zullen nemen om deze te bereiken.

Samen aan de slag

De Blue Deal is meer dan een beleidsnota, het is een uitnodiging tot samenwerking.

De strategische doelen voor oppervlaktewaterkwaliteit, overstromingen en droogte, grondwater, drinkwater en afvalwater in deze nota vormen een kompas voor samenwerking en engagementen op het terrein. Via lokale Blue Deals vertalen we deze binnen gebiedscoalities naar concrete gebiedseigen doelen en de nodige terreininiciatieven om deze doelen te realiseren. Dat gebeurt van onderuit, via een gebiedsgerichte aanpak met sterke lokale samenwerkingen, gevoed door lokale kennis, op maat van het gebied, en gefaciliteerd door een gebiedsregisseur. Het innovatieve gebiedsproces in Herk en Mombeek dient als voorbeeld.

Wat willen we bereiken?

- **Minder wateroverlast én waterschaarste**

We maken Vlaanderen waterweerbaarder en versterken de veerkracht van het watersysteem. We zetten hierbij prioritair in op de gebieden waar vandaag al een dynamiek aanwezig is, zoals in de valleien van IJzer, Leie, Dender, Maas, Kleine Nete, Demer, Berwijn en Voer, in de Sigma-gebieden en aan de kust. We reserveren specifiek budget in de meerjarenbegroting om de nodige acties voort te zetten.

Daarnaast nemen we in heel Vlaanderen maatregelen om te voorkomen dat klimaatverandering leidt tot meer wateroverlast of waterschaarste. We stimuleren waterefficiëntie en zuinig watergebruik, vasthouden van regenwater en hergebruik van water (regenwater, gezuiverd afvalwater, ...)

- **Een betere bescherming van het grondwater**

Wanneer waterpeilen in beken en rivieren, hemelwaterputten en andere waterbassins door droogte laag staan, vormt het grondwater ons belangrijkste reservoir om milieu, mens, landbouw en natuur van voldoende water te voorzien. Het is dan ook essentieel om het grondwater goed te beschermen en aan te vullen, zorgzaam ermee om te springen.

- **Een betrouwbare (drink)watervoorziening**

De drinkwatervoorziening in Vlaanderen is van hoog niveau. Zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht kunnen we rekenen op een betrouwbare watervoorziening. In 2021 werd een strategisch plan voor de drinkwaterbevoorrading opgemaakt. Om de watervoorziening ook in de toekomst ten allen tijde te kunnen verzekeren, werken we tegen eind 2025 samen met de sector aan een nieuw strategisch plan voor de drinkwaterbevoorrading en -bescherming. Daarin hebben we onder meer aandacht voor de impact van klimaatverandering op de ruwwaterbronnen en wordt er een kwalitatief luik toegevoegd voor de bescherming van het drinkwater.

- **Gezonde waterlopen**

Door te investeren in de verbetering van de waterkwaliteit, zorgen we voor gezondere en veerkrachtigere waterlopen. We ontwikkelen een goed onderbouwde en robuuste verbeterstrategie, die in lijn is met de Europese kaderrichtlijn Water. Met een duidelijke verbeterstrategie en een gefaseerde aanpak aan de hand van plandoelstellingen garanderen we zowel een ambitieus waterbeleid als rechtszekerheid voor onze economie en samenleving.

We houden rekening met de hoge druk op het watersysteem in onze dichtbevolkte en hoogproductieve regio. We overleggen met de sectoren, verwachten dat iedereen bijdraagt binnen zijn mogelijkheden en capaciteiten en gaan uit van een billijke verdeling van inspanningen.

- **Slim omgaan met afvalwater en hemelwater**

Het afvalwater- en hemelwaterbeheer is een cruciaal onderdeel van de Blue Deal. Via een nieuw lokaal impulsprogramma versnellen we de uitbouw van rioleringen. Risicovolle overstorten pakken we aan. We zetten verder in op een duurzaam hemelwaterbeheer, met versterkte hemelwaterplannen 2.0. En ook door afvalwater te hergebruiken en circulaire processen toe te passen, dragen we bij aan een duurzamer en veerkrachtiger watersysteem.

- **Kansen voor waterbeleving en recreatie**

Direct contact met water, zoals wandelen of fietsen langs het water, kanoën of zwemmen, verhoogt het bewustzijn van de waarde en de kwetsbaarheid van water. Zwemmen in open water bevordert de gezondheid en biedt verkoeling op warme dagen. We stimuleren en ondersteunen waterbeleving, door de mogelijkheden om in open water te zwemmen onder de aandacht te brengen en uit te breiden. Zo creëren we ook aantrekkelijke natuurlijke speel en ontmoetingsplekken voor kinderen en jongeren.

Financiering

De Blue Deal nota geeft ook een inkijk in de principes die we hanteren voor de financiering van initiatieven:

- **Gebundelde inspanningen.** Door inspanningen maximaal te bundelen en investeringsagenda's beleidsdomeinoverschrijdend af te stemmen, zorgen we voor een efficiënte en doelgerichte besteding van middelen.
- **Prioriteit aan meest effectieve investeringen.** Het is belangrijk om weloverwogen keuzes te maken. Daarom richten we ons eerst op prioritaire gebieden met omvangrijke, gebiedsgerichte investeringsprogramma's.
- **Billijke en sociaal rechtvaardige waterfactuur.** We hervormen de drinkwaterfactuur zodat die rekening houdt met het verbruik én een correcte tarifiering biedt voor alleenstaanden. Door de tariefstructuren voor drinkwater en afvalwater aan te passen, streven we naar een systeem dat eerlijk, sociaal rechtvaardig, betaalbaar en stimulerend is. Zo zorgen we ervoor dat iedereen toegang heeft tot schoon en veilig water.

2 SITUERING EN STAND VAN ZAKEN

2.1 Waarom een Blue Deal?

Dankzij de inspanningen van afgelopen jaren verbetert de waterkwaliteit. We zijn op de goede weg, hoewel er nog uitdagingen zijn. Klimaatverandering, met intensere en frequentere onweersbuien en droogteperiodes, vraagt daarnaast om volgehouden inspanningen om de risico's op wateroverlast en droogte onder controle te houden.

Ons watersysteem biedt ons waardevolle functies. We vinden het vanzelfsprekend dat er drinkwater van goede kwaliteit uit de kraan komt, dat we beschermd zijn tegen overstromingen, dat er vissen en waterplanten in de waterlopen voorkomen. We willen graag op meer plekken in open water zwemmen en altijd water kunnen capteren voor productieprocessen of als koelwater.

Om ervoor te zorgen dat ons watersysteem ook in de toekomst al deze functies kan blijven bieden, moeten we zorgzaam omgaan met het watersysteem en ons water. De Blue Deal legt uit hoe de Vlaamse Regering de komende jaren hieraan zal bijdragen en de nodige veranderingen zal ondersteunen.

De **Blue Deal** wordt opgemaakt in uitvoering van het [Waterwetboek](#). Het is een **gedeelde, strategische visie** die richting geeft aan hoe we Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering en onze watersystemen gezond en veerkrachtig houden. Dit doen we door prioriteiten te stellen, strategieën en oplossingsrichtingen uit te tekenen die we structureel inbedden in het beleid, plannen en programma's, en duidelijkheid te brengen over financiering. Niet als een extraatje, maar op een doordachte manier, zodat we kunnen blijven rekenen op de functies die water biedt aan mens, natuur en maatschappij.

De nota zet enkele nieuwe initiatieven in de kijker, die moeten bijdragen aan een versnelde realisatie van de Blue Deal. Deze initiatieven worden in de tekst voorafgegaan door volgend symbool:

2.2 Blue Deal bouwt verder op gebeurde inspanningen

De eerste Blue Deal vormde een stevige basis voor de droogteaanpak in Vlaanderen. Het programma wist bijkomende (Europese) middelen aan te trekken en fungeerde als katalysator voor tal van terreininitiatieven. Dankzij gerichte investeringen en een sterk programmamanagement werd vooruitgang geboekt in onder meer natte natuur, ontharding, infiltratie, waterhergebruik en natuurlijke inrichting van waterlopen.

De impact- en systeemmonitoring leverden waardevolle inzichten op over de globale resultaten van het programma en het functioneren van het watersysteem, zoals over het belang van sponslandschappen voor het herstel van grondwaterpeilen en van goed werkende rioleringen. De praktijkgids Monitoring ondersteunt initiatiefnemers bij het meten van effecten en draagt bij aan kennis over de kostenefficiëntie van maatregelen. Pilotprojecten zoals Living Lab Herk en Mombeek bouwen hierop verder.

Het programma genoot politiek draagvlak en wist verschillende beleidsdomeinen te verbinden, wat resulteerde in de decretale verankering van de Blue Deal.

Tegelijkertijd waren er aandachtspunten. Een overvloed en diversiteit aan projectoproepen leidde tot versnippering van middelen en soms suboptimale projectselectie. Ook was de focus sterk gericht op droogte,

terwijl bredere systeemverandering meer aandacht verdient. Een gerichtere, meer afgestemde aanpak, met strategische inzet van middelen, is nodig om de systeemverandering duurzaam te verankeren.

Met de omslag van een impulsprogramma naar een verankerde systeemaanpak binnen het integraal waterbeleid, de inkanteling van de kennis en ervaringen in de CIW- werking en de verbreding naar het thema waterkwaliteit en de waterketen geeft de nieuwe Blue Deal hier invulling aan.

Met de Blue Deal bouwen we verder op de forse inspanningen en de opgedane kennis en ervaring van de afgelopen jaren. Denk maar aan het Blue Deal programma (2020), het Vlaams Klimaatadaptatieplan, het programma De Grote Stroomversnelling en het advies Weerbaar Waterland. Deze initiatieven hebben de basis gelegd voor de nodige versnelling en cultuuromslag. Deze programma's zijn vandaag nog volop in uitvoering.

Ook via het algemeen beleid wordt ingezet op meer hergebruik, infiltratie en buffering van water, op bescherming tegen overstromingen en een betere waterkwaliteit. Denk maar aan de optimalisatie van de watertoets als ondersteunend instrument in de vergunningverlening, strengere regels voor hemelwater bij bouw- en infrastructuurwerken via de GSV hemelwater, de nieuwe richtlijnen voor bemalingen die moeten vermijden dat kostbaar grondwater zomaar in de riolering belandt, het recente besluit gemeentelijke saneringsverplichting voor een efficiënte en resultaatgerichte uitbouw en optimalisatie van het gemeentelijk rioleringsnet en een goed beheer ervan, het bestaande beleid op het vlak van vergunningen en heffingen, het aangescherpte mestbeleid in MAP7, het Vlaams GLB-Strategisch Plan 2023-2027, ...

Deze waaier aan generieke instrumenten zorgt er mee voor dat we in heel Vlaanderen stappen zetten richting de doelstellingen van het integrale waterbeleid.

In verschillende strategische gebieden hebben we krachten en middelen gebundeld en werken gebiedscoalities aan de realisatie van de doelstellingen van het integraal waterbeleid, hand in hand met de realisatie van andere Vlaamse en lokale beleidsdoelstellingen,

Met de Blue Deal bevestigen en versterken we wat goed loopt en verbeteren we waar nodig. De Blue Deal biedt een overheidsbrede (overkoepelende), toekomstgerichte strategie, met duidelijke prioriteiten en geeft ook invulling aan het luik water van de klimaatadaptatiestrategie. Op die manier draagt de Blue Deal bij aan de belangrijkste wateruitdagingen, zoals omschreven in de "Waterbeheerkwesties".

De Vlaamse Regering zet zich in om de visie van de Blue Deal te realiseren en de doorwerking in beleidsprocessen, plannen en programma's te versterken.

De nota benadrukt het belang van water en bodem als sturende elementen en benoemt de koppelkansen met het ruimtelijk beleid, natuurherstel, landbouw, economie, De visie sluit ook aan bij het Europese beleid en nieuwe Europese visies, zoals de Waterstrategie die de Europese Commissie op 4 juni 2025 voorstelde.

De Blue Deal rekent ook op jou als consument, bouwheer, landbouwer, ondernemer, lokaal bestuur, waterbedrijf, enzovoort, om hieraan mee te werken.

3 STRATEGISCHE HEFBOMEN VOOR GEZONDE EN VEERKRACHTIGE WATERSYSTEMEN EN EEN WEERBAAR VLAANDEREN

In de Blue Deal verduidelijkt de Vlaamse Regering hoe ze het watersysteem, het waterbeheer, de waterketen en het watergebruik in Vlaanderen duurzaam en klimaatrobuust wil maken. Zeven overheidsbrede en geïntegreerde strategische hefbomen worden hierbij naar voor geschoven. Deze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en moeten steeds in samenhang worden gelezen. Het zijn de overkoepelende oplossingsrichtingen om tot gezonde en veerkrachtige watersystemen en een weerbare maatschappij te komen. Deze hefbomen zijn algemene uitgangspunten voor de (verdere) uitwerking van de (strategische) doelstellingen voor oppervlaktewaterkwaliteit, droogte en overstromingen, grondwater, drinkwater en afvalwater (zie hoofdstuk 4).

STRATEGISCHE HEFBOOM 1 - EEN DOORGEDREVEN, INTEGRALE SYSTEEMBENADERING EN EEN GEÏNTEGREERDE RISICOBENADERING

Een effectief en toekomstgericht waterbeleid en -beheer vereist een integrale systeembenadering, waarbij het functioneren van het watersysteem en een herstel ervan centraal staan.

Enkel zo kunnen we een effectieve integrale aanpak realiseren, van het bovenstroomse landschap tot de vallei. Zo kunnen we oplossingsscenario's beter afwegen, koppelkansen maximaal benutten, conflicten vermijden, ...

Door klimaatverandering, ruimtelijke keuzes uit het verleden, kwetsbare infrastructuur en de aanwezigheid van zorgwekkende stoffen nemen watergerelateerde risico's toe. Een integrale risicogebaseerde aanpak is daarom een belangrijke pijler van het waterbeheer, of het nu gaat om risico's voor waterkwaliteit, ecologie, overstromingen of waterschaarste, drinkwater of water voor industrie en landbouw. Daarom bepalen we de aanvaardbare risico's als basis voor een beslissing over de concrete en kwantitatieve waterzekerheidsdoelen op Vlaams niveau zoals Weerbaar Waterland adviseert.

We besteden aandacht aan de volledige veiligheidsketen: van preventie (risico voorkomen), tot protectie (voorbereiden op risico), paraatheid (handelen tijdens crisis) en nazorg (herstel na crisis). Risico's vallen nooit uit te sluiten. De meest kwetsbare en vitale functies verdienen daarom prioriteit.

STRATEGISCHE HEFBOOM 2 - MAXIMAAL INZETTEN OP NATUURLIJK HERSTEL EN NATUURGEBASEERDE OPLOSSINGEN

Om water als basisbron en kostbaar kapitaal te beschermen en veilig te stellen, moeten we investeren in een veerkrachtig en klimaatrobuust watersysteem, dat in staat is om (klimaat)schokken op te vangen, ecosystemen te beschermen en tegelijk heel wat functies en diensten voor de maatschappij te leveren.

Dit bereiken we door het natuurlijke functioneren van waterlopen en valleien te herstellen waar het nog kan, bijvoorbeeld door waterlopen opnieuw te laten meanderen, grachten te verontdiepen en wetlands en natuurlijke overstromingsgebieden te herstellen en bredere oeverzones te voorzien langs waterlopen. We kiezen zo veel mogelijk voor natuurgebaseerde oplossingen, zoals het aanleggen van groene buffers en blauwgroene infrastructuur. Dit vormt onder meer samen met een systemische aanpak een sturend principe bij projectoproepen. Ook in onze bebouwde leefomgeving gaan we aan de slag met ontharding en groenblauwe dooradering om het watersysteem te herstellen. Daarnaast zetten we ook in op innovatie en technologieën (zie strategische hefboom 6, pag. 10).

STRATEGISCHE HEFBOOM 3 - WATER STUREND VOOR (RUIMTELIJKE) PROCESSEN

We stuiten steeds vaker op de grenzen van het water- en bodemsysteem. Door water en bodem sturend te laten zijn in (ruimtelijke) processen, kunnen we ook in de toekomst, ondanks klimaatveranderingen, blijven leven, wonen en werken, produceren in een veilige omgeving met een gezonde bodem en voldoende schoon water. Meer specifiek wordt verwezen naar het hoofdstuk doorwerking naar beleidsprocessen, plannen en programma's en de paragraaf 5.1 voor de ruimtelijke processen.

STRATEGISCHE HEFBOOM 4 - DE GEBRUIKSFUNCTIES VAN WATER MAXIMAAL WAARBORGEN

Water vervult tal van gebruiksfuncties, zoals drinkwater, scheepvaart, (proces)water voor industrie en landbouw, koelwater, energieopwekking en aquathermie, recreatie, alsook verschillende ecosysteemdiensten. Het waterbeheer is erop gericht om die functies in de toekomst maximaal te blijven waarborgen, door een gebalanceerde afweging te maken tussen ecologie en economie, en in te zetten op een spaarzaam, duurzaam en circulair watergebruik. Een voorbeeld hiervan is het Vlaams Reactief Afwegingskader voor Prioritair Watergebruik (VRAG) dat overheden in staat stelt om bij waterschaarste de juiste maatregelen te nemen, zodat de impact op economie, natuur en maatschappij tot een minimum wordt beperkt.

STRATEGISCHE HEFBOOM 5 – NAAR EEN HOGER WATERBEWUSTZIJN EN EEN GEDEELDE EN BILLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

Gezonde en veerkrachtige watersystemen zijn een gedeelde verantwoordelijkheid waaraan iedereen moet bijdragen: burgers, industrie, landbouw, waterbedrijven, lokale besturen en de Vlaamse overheid. Elke actor draagt bij binnen zijn mogelijkheden en capaciteiten, met als uitgangspunt een billijke verdeling van inspanningen, met als sluitstuk het principe dat de vervuiler betaalt.

De verantwoordelijkheden zijn sociaal rechtvaardig verdeeld. We zorgen voor de bescherming van huidige en toekomstige generaties, in het bijzonder de meest kwetsbare groepen. We versterken de mechanismen van democratische participatie. Om deze gedeelde verantwoordelijkheid vorm te geven, is het essentieel dat overheden actoren activeren en ondersteunen. Dit doen ze door hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid, samenwerking in sterke partnerschappen te faciliteren, kennis, informatie en goede praktijken te communiceren, en hefboomen zoals subsidies of green deals aan te bieden. Naast het wijzen op verantwoordelijkheden, zetten we waar nodig ook in op handhaving. De omslag naar een duurzaam en veerkrachtig watersysteem, dat ook in de toekomst de functies van water voor mens, natuur en economie kan waarborgen, vraagt om diepgaande maatschappelijke veranderingen. We zetten in op het vergroten van het bewustzijn over de waarde van water om een gedragswijziging te realiseren.

STRATEGISCHE HEFBOOM 6 – INZETTEN OP DIGITALISERING EN INNOVATIE ALS KATALYSATOR VOOR EEN DUURZAME TRANSITIE

Digitalisering en innovatie zijn cruciaal voor de transitie naar een duurzame en circulaire samenleving en het behalen van de waterdoelstellingen. Hiervoor moeten we inzetten op nieuwe kennis en vaardigheden, monitoring, databeheer, software, ICT en andere technologieën. We trachten ook Europese fondsen aan te trekken om innovatie te versterken. Nauwe samenwerkingen tussen overheden en bedrijven om data uitwisselbaar en koppelbaar te maken via een water data space, wetgevende kaders die innovatie faciliteren, ondersteuning van bedrijven die inzetten op nieuwe technologieën, digitale monitoring en andere innovatieve monitoringsmethodes, enz. moeten de digitalisering en innovatie ondersteunen.

De transitie naar een duurzame en circulaire samenleving vraagt om een brede aanpak waarbij meerdere hefboomen tegelijk in stelling worden gebracht. Het draait niet alleen om technologische innovaties, maar ook om slimme infrastructuur, aangepaste financieringsmechanismen en vernieuwde businessmodellen, versterking van kennis- en capaciteitsopbouw, wetgeving en institutionele vernieuwing. Daarnaast is sociale innovatie minstens even belangrijk. Ook de bereidheid van mensen om innovaties te omarmen en te gebruiken, hun gedrag aan te passen en zelf initiatief te nemen is cruciaal.

STRATEGISCHE HEFBOOM 7– INZETTEN OP GERICHTE KENNISONTWIKKELING TER ONDERSTEUNING VAN DE BELEIDSPRIORITEITEN VOOR WATER

Onze kennis over watersystemen en effecten van beleidsmaatregelen is al groot, maar we weten ook veel nog niet. We zetten daarom in op een gerichte kennisontwikkeling waarbij we overheden, universiteiten, hogescholen en kennisinstellingen aanmoedigen om gezamenlijk onderzoek te doen naar thema's en kennisverwervingsdoelen die de beleidsprioriteiten voor water ondersteunen. Een beleidsrelevante onderzoeksagenda voor water begeleidt ons daarbij.

4 STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

In dit hoofdstuk worden de strategische doelstellingen voor een betere waterkwaliteit, de vermindering van risico's op overstromingen en droogte en een duurzaam beheer van de waterketen beschreven. Er wordt hierbij aangegeven op welke wijze deze strategische doelstellingen bijdragen aan de Europese verplichtingen en beleid.

De strategische doelstellingen dienen als kompas voor een doelgerichte en samenhangende aanpak op het terrein. Met een bottom-up benadering en participatieve aanpak via gebiedscoalities concretiseren we de strategische waterdoelen in duidelijke, geïntegreerde en taakstellende doelen.

Dit bevordert een geïntegreerde werkwijze, een samenhangende inzet van mensen en middelen, zorgt voor lokale verankering, verhoogt het maatschappelijk draagvlak, en versterkt het engagement. De aanpak biedt bovendien kansen om win-wins maximaal te benutten door de uitwerking en uitvoering van de waterdoelen af te stemmen met doelen uit andere beleidsterreinen, zoals natuur, landbouw en recreatie.

4.1 Oppervlaktewaterkwaliteit

4.1.1 Wat willen we bereiken?

De kaderrichtlijn Water verplicht maatregelen te nemen om alle oppervlaktewateren te beschermen, verbeteren en herstellen en achteruitgang te voorkomen met de bedoeling alle oppervlaktewateren in een goede ecologische en chemische toestand te brengen. Een goede ecologische toestand betekent niet enkel vrij van verontreiniging, maar ook een goede hydromorfologie en biologie, een voldoende waterkwantiteit en dus ook een inzet op inrichting en beheer. Een goede chemische toestand impliceert dat er werk gemaakt moet worden van de vermindering of zelfs uitfasering van een reeks gevaarlijke stoffen van Europees belang.

In vergelijking met eerdere beleidsperiodes is de Europese context dwingender geworden. Vanaf 2027 zijn de voorwaarden voor het toepassen van afwijkingen onder de vorm van termijnverlenging strikter. Een juridisch robuuste strategie is belangrijk om rechtszekerheid te kunnen garanderen.

Hoewel er al veel inspanningen geleverd worden om de waterkwaliteit te verbeteren, blijven de uitdagingen groot. Klimaatverandering versterkt die druk nog (bv. minder verdunning van vervuilende stoffen tijdens droge periodes, toename van verzilting in kust- en poldergebieden, opmars van invasieve soorten).

STRATEGISCHE DOELSTELLING 1 - EEN ROBUUSTE STRATEGIE VOOR DE DOELSTELLINGEN VAN DE KADERRICHTLIJN WATER

Een gezond en veerkrachtig watersysteem blijft onze ambitie. Via een goed onderbouwde en robuuste strategie met een doorkijk naar de langere termijn garanderen we een ambitieus waterbeleid en rechtszekerheid voor onze economie en samenleving.

- We zetten in op een voortdurende verbetering van de waterkwaliteit.

- We bewaken dat er geen achteruitgang optreedt.
- We stellen ambitieuze plandoelstellingen op die gedragen, haalbaar en betaalbaar zijn en waaraan de verschillende belanghebbenden billijk bijdragen.

Het ambitieniveau wordt bepaald in overleg met de betrokken actoren.

4.1.2 Hoe gaan we dit aanpakken?

4.1.2.1 Doelfasering

Sinds 2015 moeten alle EU-lidstaten voldoen aan de doelen van de kaderrichtlijn Water tenzij gebruik gemaakt wordt van de uitzonderingsmogelijkheden. We halen de doelen nog niet, maar we boeken wel vooruitgang.

De kaderrichtlijn verplicht in dat geval om een uitzondering op het halen van de goede watertoestand grondig te motiveren. Vanaf 2027 zijn minder uitzonderingsmogelijkheden toegestaan. De belangrijkste uitzonderingen waarop we beroep kunnen doen, zijn termijnverlenging vanwege natuurlijke omstandigheden (gelet op onder meer de tijd die nodig is dat planten en organismen zich opnieuw vestigen in de waterloop) en een doelfasering via het vaststellen van minder strenge doelstellingen die elke 6 jaar opnieuw getoetst worden. Die laatste geven we vorm als plandoelstellingen voor de toekomstige stroomgebiedbeheerplannen. Voor de onderbouwing van deze doelfasering kijken we ook naar andere lidstaten om te leren van hun toepassing van de kaderrichtlijn. Eind 2025 – begin 2026 voorziet de Europese Commissie gesprekken met elke lidstaat over de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Vlaanderen zal dan haar aanpak toelichten.

We gaan voor een voortdurende verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit. Hiervoor geven we verder uitvoering aan de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 en bekijken waar de uitvoering kan versneld worden. Parallel werken we aan een juridisch robuuste verbeterstrategie om de waterkwaliteitsdoelen zo snel mogelijk te halen na 2027.

Om het maatschappelijk draagvlak te versterken en te zorgen voor een gedragen en toekomstgericht planproces wordt een klankbordgroep opgericht. Deze groep, onder voorzitterschap van een onafhankelijke opdrachthouder, brengt vanaf september 2025 een breed spectrum aan stakeholders samen. Het overleg zal focussen op thema's zoals kennisdeling, beleidsopties, economische context en aanbevelingen voor verbetering. De input van deze groep wordt meegenomen in de voorbereiding van de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen, die in het najaar van 2026 aan een openbaar onderzoek worden onderworpen, en in andere beleidsprocessen, plannen en programma's (zie hoofdstuk 5). Voor de fysisch-chemische, chemische, biologische en hydromorfologische elementen die de goede toestand in 2027 niet bereikt hebben, maken we een referentietoestand op voor 2027. Vervolgens stellen we per waterlichaam plandoelstellingen op voor 2033 en later. Waar mogelijk baseren we deze doelstellingen op een doelfarstandsanalyse. Die vertalen we in overleg met de sectoren en rioolbeheerders naar een te realiseren drukvermindering per sector, die haalbaar, betaalbaar en billijk is. Voor hydromorfologische aspecten gebeurt dit in overleg met de waterloopbeheerders, met terugkoppeling naar de gebiedscoalities waar deze actief zijn.

Met de doelfasering via plandoelstellingen zorgen we voor een ambitieuze en tegelijk realistische aanpak. We houden rekening met de hoge druk op het watersysteem in een dichtbevolkte en hoogproductieve regio als Vlaanderen. We geven aan de sectoren inzicht in de verwachte inspanningen en engagementen, ook op langere termijn.

Voor het bepalen van de plandoelstellingen vertrekken we vanuit de meest actuele waterkwaliteitsdata. Via gebiedsgerichte en fijnmazige waterkwaliteitsmetingen brengen we resterende knelpunten in kaart en onderbouwen we de impact van acties en maatregelen en incidenten op het terrein.

Om de plandoelstellingen te behalen, hanteren we een gebiedsgerichte aanpak en integreren we de te realiseren drukvermindering in sectorspecifieke plannen en programma's, zoals de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen voor waterzuivering (GUP) en het Mestactieplan (MAP). Daarnaast zoeken we naar koppelkansen met andere beleidsdoelen en programma's. Zo zoeken we voor hydromorfologische verbeteringen aan de waterloop zoveel mogelijk naar koppelkansen met de Natuurherstelverordening (zie ook hoofdstuk 5).

4.1.2.2 Rechtszekerheid in relatie tot de kaderrichtlijn Water

We evalueren en zo nodig stellen we de vergunningen bij om concreet uitvoering te geven aan de verbeterverplichting. Hierbij zal gefocust worden op de bedrijven met de grootste impact, we starten met de bedrijven van het "impactmeetnet".

Het vaststellen van de plandoelstellingen moet stevig onderbouwd worden.

Bestaande bedrijven die mee verantwoordelijk zijn voor het niet halen van de milieukwaliteitsnormen (MKN) moeten aantonen dat ze verdergaande maatregelen dan BBT (Best Beschikbare Technieken) toepassen (of minstens onderzoeken). Dit principe werd mee ingebouwd in de zogenaamde Wezertool, waarmee de impact van een lozing op oppervlaktewater berekend wordt. Bij het vaststellen van deze verdergaande maatregelen houden we rekening met sociaal-economische behoeften en disproportionaliteit van maatregelen. Op 1 juni 2025 werd hiervoor een evaluatietool gelanceerd om de haalbaarheid van maatregelen te beoordelen. Op basis van de praktijkervaringen volgt een evaluatie van deze tool.

We evalueren en zo nodig stellen we de vergunningen bij om concreet uitvoering te geven aan de verbeterverplichting. Hierbij zal gefocust worden op de bedrijven met de grootste impact, we starten met de bedrijven van het "impactmeetnet".

Voor nieuwe lozingen en voor het concentraat van circulaire projecten onderzoeken we de mogelijkheden van een systeemaanpak.

Initiatief in de kijker

Kader voor robuuste vergunningverlening

We creëren een juridische basis voor een robuuste vergunningverlening (systeemaanpak met een verbeterverplichting), die rechtszekerheid biedt voor onze economie en samenleving.

4.1.2.3 Ambitieuze en prestatiegericht, maar haalbaar en betaalbaar maatregelenprogramma

We werken aan een ambitieus en breed gedragen actie- en maatregelenprogramma, met garanties voor de uitvoering. Dit programma vormt de kern van de stroomgebiedbeheerplannen 2028-2033.

Via een gebiedsgerichte aanpak betrekken we zoveel mogelijk belanghebbenden bij het proces. Elke sector en initiatiefnemer draagt verantwoordelijkheid voor het behalen van de plandoelstellingen.

Een communicatiestrategie ter begeleiding van de planlancering en -ontsluiting moet het bewustzijn en het draagvlak bij burgers en andere belanghebbenden vergroten en hen aanzetten tot een duurzamer gedrag. We maken verbetering van de waterkwaliteit inzichtelijk in dashboards, beheren de data efficiënt in dataplatformen en zetten via specifieke impactmonitoring in op beleidsevaluatie.

Initiatief in de kijker: Programma voor impactmonitoring.

In het kader van de Blue Deal wordt een programma voor impactmonitoring opgezet om systematisch inzicht te krijgen in de werking, effectiviteit en kosten-baten van terreinmaatregelen rond droogtebestrijding, waterbeheer en waterkwaliteit. Daarbij wordt onderzocht welke indicatoren en meetmethodes nodig zijn om de impact te meten. De verzamelde data vormen de basis voor een evaluatie van de uitgevoerde maatregelen. Dit moet toelaten om op termijn het beleid bij te sturen, middelen efficiënter in te zetten en de effectiviteit van toekomstige ingrepen te verhogen. De impactmonitoring gebeurt op drie niveaus. Op systeemniveau zorgen we voor een periodiek Vlaams toestandrapport Water, dat de meest actuele gegevens bundelt over waterkwaliteit, droogte- en overstromingen, grondwater, drinkwater en afvalwater. Dit rapport dient als input voor beleidsevaluatie. Op mesoniveau – dat van (deel)afstroomgebieden of werkingsgebieden van gebiedscoalities – worden fijnmazige meetnetten uitgerold. Die maken het mogelijk om regio-specifieke uitdagingen op te volgen en te beoordelen of de regionale maatregelen het gewenste effect hebben. Tot slot is er het microniveau, waar individuele maatregelen beoordeeld worden op hun lokale impact.

4.1.2.4 Zorgen voor een brongericht sedimentbeheer en het historische passief aan waterbodenvervuiling verminderen

Een te grote aanvoer van sediment naar de waterloop heeft een belangrijke impact op de waterkwaliteit, heeft impact op de waterhuishouding en de scheepvaart en verhoogt de nood aan onderhoud.

Met de uitwerking van doelen voor de sedimentaanvoer naar waterlopen, grachten en riolering werken we verder aan het verminderen van de afstroming van sediment. We zetten in op kostenefficiënte maatregelen met de voorkeur voor een brongerichte aanpak. We focussen op gebieden met een actuele sedimentproblematiek, en gebieden die ingezet worden voor de drinkwaterproductie en op (prioritaire) gebieden voor het realiseren van de goede toestand. We houden rekening met de impact van klimaatverandering op erosie en sedimentaanvoer en benutten maximaal koppelkansen met waterkwaliteitsdoelstellingen en waterzekerheidsdoelstellingen en met andere processen.

In Vlaanderen zijn in het verleden veel vervuilende stoffen in de waterlopen terechtgekomen, die vaak in de waterbodem achterbleven. We streven naar propere waterbodems met bijzondere aandacht voor een duurzaam herstel en het aanpakken van acute risico's. Belangrijk voorbereidend werk is al gedaan, zoals de ontwikkeling van een sediment- en waterbodemonderzoeker, het opstellen van een code van goede praktijk voor het uitvoeren van waterbodemonderzoek, het optimaliseren van procedures voor bodemonderzoek en het in kaart brengen van risicoactiviteiten met een hoge kans op waterbodemonverontreiniging. We houden de sediment- en waterbodemonverkenner up-to-date en in lijn met de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). De maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) voor de aanpak van verontreinigde waterbodems actualiseren we waar nodig. Deze MKBA helpt ons om prioriteiten te stellen en te bepalen welke waterbodemsaneringen we opnemen in de stroomgebiedbeheerplannen.

4.2 Overstromingen en droogte

4.2.1 Wat willen we bereiken?

Klimaatverandering stelt Vlaanderen voor grote wateruitdagingen. Langere periodes van droogte en intense neerslag leiden tot een verhoogd risico op watertekorten en overstromingen. In lijn met het Vlaams klimaatadaptatieplan, de aanbevelingen uit het adviesrapport Weerbaar Waterland, en de verplichtingen van de Europese Overstromingsrichtlijn en de recente Europese Waterstrategie, zetten we in op een samenhangend en doortastend waterzekerheidsbeleid. Dit betekent een combinatie van preventieve maatregelen, crisisbeheer en structurele ingrepen die Vlaanderen weerbaar maken en onze waterzekerheid verhogen.

We zetten in op de versterking en versnelling van strategische projecten op locaties waar de risico's vandaag al het grootst zijn. Niet alleen strategische projecten maar ook projecten die de afgelopen jaren voorbereid werden door Vlaamse overheden en gebiedscoalities en die klaar voor uitvoering zijn, moeten gerealiseerd worden.

Tegelijkertijd wordt werk gemaakt van kwantitatieve spondoelen overeenkomstig het advies Weerbaar Waterland die op gebiedsniveau worden vertaald in concrete acties om ons ook op de lange termijn weerbaar te maken. Onze ambitie is helder, we maken van Vlaanderen een Weerbaar Waterland.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 2 - SLIM VERDER WERKEN AAN EEN WATERWEERBAAR VLAANDEREN

We streven naar een **robuust fysisch** watersysteem vertaald in:

- a. ... een watersysteem in evenwicht (waarbij een toename van de intensiteit en frequentie van waterschaarste en overstromingen maximaal beperkt wordt in de toekomst).

b.... een gedegen veiligheidsniveau: de schade die we vandaag ervaren mag in de toekomst niet groter zijn en dit in combinatie met het wegwerken van gebiedsgerichte knelpunten waarbij het huidige risico te hoog ligt.

Parallel werken we aan een **waterweerbare samenleving**. De samenleving is waterbewust, gaat zuinig om met water en is veerkrachtig en voorbereid op de risico's van de gebeurtenissen waarvoor inrichtingsmaatregelen ontoereikend zijn.

We richten ons op een **waterweerbaarheid**, de combinatie van een robuust fysisch watersysteem en een waterweerbare samenleving, **voor de klimaatscenario's tegen 2050** maar zorgen dat de maatregelen die we nemen ook duurzaam zijn in het licht van 2100.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 3 - GEKENDE KRITIEKE OVERSTROMINGS- EN/OF DROOGTEGEVOELIGE PUNTEN PRIORITAIR AANPAKKEN

We kiezen resoluut voor een **voortzetting en versterking van strategische projecten** die kritieke overstromings- en/of droogtegevoelige punten prioritair aanpakken

Maar ook op **andere plaatsen in Vlaanderen** werken we verder aan optimalisaties om de schade door overstromingen te beperken en tegelijk de risico's van waterschaarste te verminderen.

4.2.2 Hoe gaan we dit aanpakken?

4.2.2.1 Robuust fysisch watersysteem

We streven naar een **robuust fysisch watersysteem**, zowel voor de rivier- en beeksystemen en valleigebieden als voor de natuurlijke sponswerking op de valleiflanken en hoger gelegen gebieden. Dat doen we door te werken aan de ruimtelijke inrichting van onze steden, dorpen en landschappen met oog op maximaal herstel van het natuurlijk vermogen van de bodem om water vast te houden en terug beschikbaar te maken (sponswerking).

We bepalen een minimumlat voor de inrichting tot een robuust watersysteem: een doel voor het vermogen van het landschap om risico's rond overstromingen en droogte significant te verminderen. Deze minimumlat wordt gebiedsspecifiek bepaald rekening houdend met (geo)fysische eigenschappen zoals topografie en bodemsamenstelling en lokale gebiedsspecifieke knelpunten. Voor elk gebied wordt het 'watersysteem in evenwicht' en het 'gedegen veiligheidsniveau' vertaald in ...

- 1 ... operationele sponsdoelen in termen van infiltratie (= meer water in de spons) (ha), de-drainage of peilgestuurde drainage (de spons minder laten leeglopen) (ha) en bijkomend te verhogen buffercapaciteit (de spons groter maken) (m³). Na het berekend effect van deze sponsdoelen, wordt geïdentificeerd welke de ...
- 2 ... gerichte gebiedsspecifieke knelpunten rond droogte en overstromingen die van bovenlokaal belang zijn en bepaald worden op basis van vooraf bepaalde veiligheidsniveaus (vb. aanwezigheid van een belangrijk drinkwaterwingebied, of een ziekenhuis). Voor gebiedsspecifieke knelpunten wordt een oplossing op maat uitgewerkt, dat kan bv. ook een individuele bescherming zijn.

De sponsdoelen worden bepaald zodanig dat het fysisch systeem de impact van klimaatverandering kan opvangen en de frequentie en intensiteit van waterschaarste en overstromingen in 2050 vergelijkbaar zijn met deze van een meteorologisch 'normaal' jaar. Op die manier wordt extra buffering ingebouwd in het landschap om de negatieve gevolgen van de klimaatverandering te temperen.

Hoe de sponsdoelen gerealiseerd worden en of er eventueel verder gegaan wordt dan deze minimumlat wordt geconcretiseerd via de gebiedsgerichte werking (zie luik governance). De keuze van de maatregelen (infiltratie, peilbeheer, bufferbekkens,...) gebeurt via gebiedscoalities, rekening houdend met de (geo)fysische eigenschappen zoals topografie, en bodemsamenstelling, door het landgebruik en door lokale opportuniteiten zoals bijvoorbeeld potenties voor natte natuur.

Initiatief in de kijker

Heldere en gebiedsspecifieke sponsdoelen en gebiedsgerichte knelpunten worden in 2026 voor gans Vlaanderen bepaald, als insteek voor de gebiedsgerichte processen die werken aan sponslandschappen.

Onverminderd inzetten op ruimte voor water

Met de conceptnota voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de daarin opgenomen doelstellingen en transformatieopgaven, werken we al aan een basis volgens de randvoorwaarden die het water- en bodemsysteem stelt aan onze ruimte. Maar we willen verder gaan door water als sturend principe verder te standaardiseren en nog sterker te integreren in beleidsinstrumenten en nieuwe ontwikkelingen.

Het verder verankeren en doortrekken van de strategie ruimte voor water en het principe vasthouden-bergen-afvoeren in een 2de reeks watergevoelige openruimtegebieden, de gewestelijke hemelwaterverordening en de realisatie van de visies uit de hemelwater- en droogteplannen (zie ook hoofdstuk 5), zijn daar voorbeelden van. Bij de optimalisatie van deze instrumenten houden we ook rekening met de ervaringen op het terrein, zodat het beleid niet alleen ambitieus is, maar ook uitvoerbaar en effectief. Een voorbeeld daarvan is het regelmatig evalueren en bijwerken van het technisch achtergronddocument bij de hemelwaterverordening.

Water maximaal vasthouden

Meer infiltratie en minder drainageverlies zijn twee belangrijke maatregelen om water beter vast te houden.

Met de recent goedgekeurde Vlare grondwaterregelgeving zetten we belangrijke stappen vooruit. We zetten maximaal in op peilgestuurde drainages. De gebieden waar moet ingezet worden op peilgestuurde drainage werden vastgelegd bij ministerieel besluit.

Peilbeheer van de onbevaarbare waterlopen in vlakke gebieden (voornamelijk poldergebieden) is zeer belangrijk om de impact van droogte en de verziltingsdruk te verminderen. We maken peilbesluiten op voor de aangeduide prioritaire gebieden, waarbij we tevens de doelstellingen van het integraal waterbeleid en het natuurbeleid verzekeren en rekening houden met de socio-economische functies in het gebied.

Specifieke aandacht zal ook gaan naar het beter vasthouden en infiltreren van water in de bovenstroomse gedeelten van waterlopen. Acties in die zones zorgen er mede voor dat de benedenstroomse delen mee ontlast worden, en dragen dus bij aan een integrale aanpak. We zoeken hierbij ook naar koppelkansen met beekherstelprojecten die bijdragen tot het realiseren van de goede ecologische toestand.

We zetten ook verder in op infiltratie van hemelwater, bufferen van hemelwater en oppervlaktewater, behoud en herstel van grondwater en van natte natuur, valleierherstel. (zie hoofdstuk 4.5.2.2 hemelwater- en droogteplannen)

4.2.2.2 Een waterweerbare samenleving

We werken aan een **waterweerbare samenleving**. De samenleving is waterbewust, gaat zuinig om met water en is veerkrachtig en voorbereid op de risico's van de gebeurtenissen waarvoor inrichtingsmaatregelen ontoereikend zijn. Hiervoor nemen we Vlaams-brede maatregelen die:

- a) de kennis van alle doelgroepen verhogen over actuele en toekomstige overstromingsrisico's en waterbeschikbaarheid en de kans op tekorten en het brede publiek sensibiliseren zodat vasthouden van water, vermijden van verharding, ontharding en behoud van groen bij iedereen een automatisme wordt;
- b) zuinig omgaan met water stimuleren door waterbesparing, de keuze van de meest geschikte bron op het juiste moment, lagere waterafhankelijkheid en waar mogelijk circulair watergebruik of waterrecyclage (cfr. Het 'Water Efficiency First Principle' van de Europese Waterstrategie); Door een verder inzicht op de waterbehoeftes van huishoudens, landbouw en industrie, de gebruikte waterbronnen en de mogelijkheden voor waterbesparing en -hergebruik, kunnen we onze inspanningen en ondersteuning richten op de plekken waar ze het meest nodig zijn;
- c) bijdragen tot het in evenwicht brengen en houden van (waterafhankelijke) ecosystemen en het inzetten op natuurgebaseerde oplossingen;
- d) inzetten op individuele, lokale of collectieve bescherming van waardevolle infrastructuur;
- e) inzetten op lokale waterretentie door water in neerslagrijke periodes lokaal maximaal vast te houden en vermijdbare snelle afvoer lokaal actief tegen te gaan;
- f) de samenleving voorbereiden om effectief te handelen bij overstromingen en waterschaarste;
- g) zorgen voor een effectief crisisbeheer bij overstromingen en watertekorten;
- h) aansturen op een 'build back better'-aanpak bij schadeherstel, waarbij klimaatrobuuste maatregelen prioriteit krijgen.

Duurzame waterbevoorrading

Verder inzetten op een duurzaam watergebruik door de verschillende sectoren is essentieel. Een duurzaam gebruik houdt in dat:

- de draagkracht van het watersysteem een randvoorwaarde vormt
- hoogwaardig water, zoals diep grondwater, voorbehouden blijft voor hoogwaardige toepassingen
- ingezet wordt op minder of een efficiënter gebruik van grondwater, oppervlaktewater en hemelwater
- mogelijkheden voor alternatieven zoals hemelwaterbuffers of grijswatercircuits in beeld worden gebracht.

Samen met de sectoren brengen we gebiedsgerichte oplossingen aan en werken we deze verder uit.

Initiatief in de kijker

Strategisch plan waterbevoorrading voor landbouw en industrie tegen eind 2026, opgemaakt met de sectoren-

Dit plan weegt de (toekomstige) waterbehoeften van de sectoren af tegen de beschikbare zoetwatervoorraden, brengt kwetsbaarheden in kaart, zet oplossingen uit zoals waterefficiëntie (waterverbruik), doet beleidsaanbevelingen naar een duurzaam en circulair watergebruik en naar de inzet van alternatieve waterbronnen, en geeft een overzicht van de investeringsprioriteiten.

Bij de opmaak van dit plan wordt de afstemming bewaakt met het strategisch plan voor de (drink)waterbevoorrading en -bescherming.

Verhoogde zelfredzaamheid van burgers en bedrijven

Naast overheidsmaatregelen is het cruciaal dat burgers en bedrijven zelfredzaam worden in het omgaan met droogte en overstromingen.

Door het stimuleren van decentrale watervoorzieningsinitiatieven, zoals regenwateropvang, infiltratievoorzieningen en hergebruik van gezuiverd afvalwater, bouwen we samen aan een veerkrachtige waterhuishouding.

Gebruik van alternatieve waterbronnen faciliteren

Sectoren verkennen steeds vaker alternatieven voor kraan-, grond- of oppervlaktewater. Gezuiverd afvalwater en bemalingswater zijn mogelijke alternatieven, zeker in droge periodes. We helpen aanvragers die een hergebruiktoelating willen aanvragen. De handleiding voor hergebruiksprojecten zullen we evalueren. Bij de Europese Commissie dringen we aan op een evaluatie en herziening van de regelgeving rond hergebruik.

Bebouwing in overstromingsgevoelig gebied

In het expertenadvies 'weerbaar waterland' (juli 2022) is een heel gamma van maatregelen opgenomen. Eén van deze maatregelen is het 'uitdoven' van geïsoleerde bebouwing in overstromingsgevoelige valleigebieden,

om zo valleien maximaal in te zetten om water vast te houden en meer geconcentreerde bebouwing afdoende te beschermen.

We introduceren een voorkeepsrecht voor overstromingsgevoelige woningen die geïsoleerd liggen in overstromingsgevoelig gebied. Hierdoor kan de overheid deze woningen aankopen en slopen, waardoor er meer ruimte voor water ontstaat en gekende knelpunten inzake overstromingen definitief worden opgelost.

We ontwikkelen een kader en instrumentenmix voor een gericht aankoopbeleid voor gebouwen in overstromingsgevoelige gebieden en koppelen dit in de toekomst aan het beleidskader ruimte voor water van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) (zie hoofdstuk 5.1).

Paraatheid en zelfredzaamheid als sluitstuk

Vlaanderen mag trots zijn op de paraatheid en het voorbereidend werk rond overstromingen en droogte. We beschikken over accurate voorspellingsmodellen om overstromingen tijdig te detecteren en de juiste waarschuwingen uit te sturen. Alle relevante informatie is transparant beschikbaar via de website <https://waterinfo.vlaanderen.be>, zodat zowel beleidsmakers als burgers snel kunnen handelen. Hiermee behoren we tot de Europese top.

Daarnaast is er de afgelopen periode intensief gewerkt aan Bijzondere Nood- en Interventieplannen (BNIP) rond overstromingen. Deze plannen vormen de basis voor een gecoördineerde aanpak bij extreme weersomstandigheden en dienen verder te worden uitgebouwd. Het werk wordt verder gezet, na elke overstroming volgt een evaluatie en de nodige crisisoefeningen worden voorzien, zodat alle betrokken instanties optimaal voorbereid blijven.

Ook tijdens periodes van waterschaarste is Vlaanderen goed gewapend. Het Vlaams Reactief Afwegingskader voor Prioritair Watergebruik (VRAG) stelt overheden in staat om bij waterschaarste de juiste maatregelen te nemen, zodat de impact op economie, natuur en maatschappij tot een minimum wordt beperkt. We blijven dit instrument verder verbeteren, onder meer via evaluaties na droogteperiodes en door in te zetten op verbeterde algoritmes en data.

4.2.2.3 Prioritair aanpakken strategische gebieden

De Vlaamse Regering heeft zich in het verleden via een aantal strategische programma's geëngageerd om op verschillende plaatsen in Vlaanderen werk te maken van een **structurele aanpak tegen droogte en overstromingen**. Dit engagement blijft onverkort van kracht. Daar waar reeds concrete stappen zijn gezet en de eerste ingrepen op het terrein zichtbaar worden, is het essentieel om door te zetten. Het momentum dat is gecreëerd, mag niet verloren gaan. Daarom kiezen we resoluut voor de voortzetting, versterking en gegarandeerde financiering van deze (strategische) programma's.

Deze programma's tonen aan dat waterbeheer niet alleen een uitdaging is, maar ook een **kans om Vlaanderen veiliger, duurzamer en economisch sterker te maken**. De integratie van hoogwaterveiligheid en droogtebestrijding draagt bij aan een klimaatrobuust watersysteem waarin mens en natuur harmonieus samenleven. Via de Blue Deal worden deze ambities concreet vertaald in structurele ingrepen die de waterzekerheid van Vlaanderen op lange termijn waarborgen.

Om de opgaven effectief aan te pakken en de Vlaamse investeringen versneld te kunnen realiseren, bundelen Vlaanderen en de lokale overheden er hun krachten en werken ze gebiedsgericht samen. Het betreft volgende gebieden:

SIGMAPLAN

We streven ernaar dat het huidige geactualiseerde Sigmaplan, het dijkenprogramma in combinatie met de inrichting van overstromingsgebieden, wordt uitgevoerd tegen 2030 (of toch minstens zo dicht mogelijk hierbij aansluitend) om het risico op overstromingen vanuit de Schelde en haar bijrivieren verder te doen dalen. We verliezen hierbij niet de aandacht voor voldoende afwateringsmogelijkheden van het hinterland door voldoende ruime bufferbekkens en/of de bouw van uitwateringsconstructies of pompstations.

Vanuit het beleidsdomein Omgeving wordt ingezet op het natuurluik dat aan deze projecten gekoppeld is. Het gaat om allerlei inrichtingswerken binnen de clusters Linker- en Rechterschelde-oever, Durme, Grote en Kleine Nete en Demer. Het gaat hoofdzakelijk om wetland- en moerasontwikkeling, daarnaast bv. ook hermeandering in uitvoering van het project Grote Net(e)werk.

Parallel zetten we de nodige stappen om Sigmaplan 3.0 vorm te geven. Het Sigmaplan 3.0 speelt in op de toenemende impact van klimaatverandering en zeespiegelstijging. De nieuwe aanpak focust niet alleen op bescherming tegen overstromingen door stormvloed en piekafvoer, maar ook op droogtebestrijding, verhoogde sponswerking via natuurontwikkeling en waterkwaliteit.

DENDER

Het Strategisch Plan Ruimte voor Water Dendervallei zorgt voor een integrale aanpak van de Dendervallei, met een betere bescherming tegen piekafvoer en het langer vasthouden van water tijdens droogteperiodes. En dit via een combinatie van maatregelen: meer ruimte voor de rivier, water vasthouden op de valleiflanken, dijkversterking waar afvoer de enige optie is en verhoogde sponswerking via onder meer natuurontwikkeling. Dit maakt van de Dender een robuust en flexibel watersysteem waarbij we tegelijk kansen creëren voor wonen, economie, natuur, landbouw en toerisme.

Een onvermijdelijke voorwaarde om te komen tot een doeltreffend Strategisch Plan is de uitvoering van het stuwenprogramma van de Dender. We stellen dan ook alles in het werk om de uitvoering hiervan te garanderen.

Daarenboven werken binnen het Territoriaal Ontwikkelingsprogramma (T.OP) Dender diverse partners vanuit verschillende bestuursniveaus samen aan drie 'werven' waarbij, zowel in de Dendervallei als op de Denderflanken en op strategische plekken in de bebouwde ruimte, maatregelen worden beoogd voor de waterhuishouding en overstromingspreventie in het Denderbekken.

IJZER

Met het plan “Weerbare Westhoek” worden structurele maatregelen vooropgesteld en uitgevoerd om de waterveiligheid in het IJzerbekken te verhogen. Deze omvatten o.a. dijkversterkingen, slibuiming, hermeandering, gebiedsdeals droogte, creëren van waterbuffers en uitbreiding pompcapaciteit. Waar het eerste plan “Weerbare Westhoek” vooral focuste op een aantal quick-wins die op korte termijn konden gerealiseerd worden, maken we ook werk van een lange termijn plan om de veiligheid in combinatie met de leefbaarheid en de economische veerkracht van de Westhoek verder te verhogen.

Onder impuls van het Strategisch Project IJzer- en Handzamevallei werd een geïntegreerde en interbestuurlijke werking opgezet waarbij krachten worden gebundeld in een geactualiseerd actieplan en toekomstig valleienpact. In 2025 zal heel wat studiewerk opgeleverd worden, wat het startschot kan zijn voor het uitvoeren van concrete acties in de IJzer- en Handzamevallei.

MAAS

De Maas is een regenrivier met sterk fluctuerende debieten. Het waterbeheer van de Maas richt zich op de veiligheid van de Maasvallei door rivierverruiming en natuurontwikkeling. Dit verlaagt de waterstanden bij piekafvoeren en creëert tegelijkertijd kansen voor biodiversiteit en recreatie. De samenwerking met Nederland heeft de waterveiligheid langs de Maas al sterk verbeterd, maar aanvullende maatregelen zijn nodig om te anticiperen op toekomstige klimaatextremen. In samenwerking met Nederland zetten we verder in op het verhogen van de hoogwaterveiligheid en het verminderen van laagwaterrisico's langs de Maas.

LEIE

Specifiek voor de Leievallei wordt een interbestuurlijk overleg opgezet, waarbij maximaal aangesloten wordt op bestaande overlegstructuren zoals de bekkenwerking.

De waterproblematiek, vooral rond Deinze en Gent, vraagt om een bekkengrensoverschrijdende aanpak.

Daarnaast krijgt de economische ontwikkeling (vb. eNES) en de realisatie van Seine-Schelde prioriteit in combinatie met het project ‘rivierherstel Leie’. Hierbij creëren we extra natte natuur en verhogen we de sponswerking van de Leievallei. We grijpen koppelkansen aan vanuit een geïntegreerde aanpak, waarbij we de open ruimte vrijwaren en versterken, en tegelijk de verstedelijkte Leie-as kwalitatief verdichten.

KLEINE NETE

In de Kleine Nete wordt verder ingezet op de gebiedswerking onder de coördinatie van de gouverneur. Hierbij wordt werk gemaakt van de realisatie van de vastgestelde Natura 2000-doelen via de inzet van natuurinrichting, gebiedsgerichte handhavingstrajecten en rivier- en valleierherstelprojecten zoals het hydrologisch herstel in de vallei van de Kleine Nete ter hoogte van De Zegge en het Olens Broek.

Vanuit de bestaande werking en partnerschappen zal vervolgens werk worden gemaakt van strategische visievorming en een bijhorend actieprogramma voor 2030-2050. Zo wordt het expertenadvies Weerbaar Waterland geoperationaliseerd en beslist beleid tot uitvoering gebracht.

DEMER

In het Demerbekken werden de voorbije jaren verschillende initiatieven opgestart. Voor de Getes wordt door de VMM in samenwerking met de gemeentebesturen werk gemaakt van een totaalplan Ruimte voor de Getes waarbij het doel is om het valleigebied klimaat- en overstromingsbestendiger te maken en de overstromingen maximaal te spreiden over het volledige valleigebied. Ook voor de Herk, Velpe, Zwarte beek en Begijnebeek worden maatregelen uitgerold die zorgen voor een verhoogde veiligheid, aanpak van droogte en ecologisch herstel.

BERWIJN EN VOER

De voorbije jaren zorgden overstromingen in de stroomgebieden van de Voer en de Berwijn voor zware wateroverlast en veel schade. De lopende initiatieven zoals het Masterplan Berwijn om meer ruimte voor water voor deze waterlopen te creëren, slecht gelegen bebouwing af te breken, winterbeddingen aan te leggen en waar nodig extra bescherming via lokale dijkjes te voorzien, worden prioritair verdergezet. Daarnaast ondersteunen we ook de Interreg-aanvraag van Wallonië om waterbergingsinitiatieven langs de Berwijn te nemen op Waals grondgebied.

KUST

De zeespiegel stijgt door de opwarming van de aarde. Om de Vlaamse kust te beschermen tot 2050, voeren we sinds 2011 het 'Masterplan Kustveiligheid' uit. De komende vijf jaar voeren we de laatste maatregelen uit dit plan op het terrein uit, zodat onze volledige kust vanaf dan minstens tot 2050 voldoende beschermd is.

Om onze kust ook na 2050 tegen een zeespiegelstijging van +1, +2 en +3 meter te beschermen werd de voorbije jaren het strategisch beleidsplan Kustvisie opgemaakt. Hiermee is Vlaanderen wereldwijd een pionier. De komende jaren starten we met de eerste acties.

4.2.2.4 Optimalisaties in overstromingsgevoelige valleigebieden langs de onbevaarbare waterlopen

Ook in gebieden die recent aan wateroverlast ontsnapten, maar waar de uitdagingen op het vlak van waterveiligheid groot blijven, zoals langs de Woluwe en de Zenne, de Zwalm, de Maarkebeek, de Kerkebeek, de Molenbeek (Erpe-Mere, Londerzeel) en op talloze andere plaatsen in Vlaanderen, werken we verder aan optimalisaties om de schade door overstromingen te beperken en tegelijk de risico's van waterschaarste te verminderen. We geven ook verder invulling aan de afspraken die samen met lokale actoren werden gemaakt in de riviercontracten.

4.2.2.5 Investeren in betrouwbare infrastructuur

De bestaande infrastructuur is de voorbije jaren cruciaal gebleken om de schade te beperken en bewijst keer op keer haar diensten. Er wordt verder ingezet op investeringen in waterinfrastructuur. Het is dus ook ontzettend belangrijk om deze infrastructuur in stand te houden en te blijven investeren, ook in renovaties om de uitgebouwde infrastructuur in optimale conditie te houden. Stuwen en pompgemalen zijn een essentiële schakel om een waterzeker Vlaanderen te garanderen. In periodes van zowel wateroverlast als droogte is hun goede werking cruciaal. Investerings in extra pompcapaciteit zorgen ervoor dat het waterpeil ook tijdens droge periodes op niveau blijft, wat een vlotte en veilige scheepvaart garandeert.

4.3 Grondwater

4.3.1 Wat willen we bereiken?

Effecten van klimaatverandering leggen bijkomende stress op het watersysteem in Vlaanderen en in het bijzonder op het freatisch grondwater met lage grondwaterstanden tijdens langdurige droogte als gevolg. Desondanks moet worden benadrukt dat het grondwaterreservoir een belangrijke schakel is in klimaatadaptatie. Het is dan ook cruciaal om de ondergrond zijn natuurlijke functie als buffer tegen zowel droogteperiodes als periodes van wateroverlast terug te geven door de grondwateraanvulling te versterken en ervoor te zorgen dat de invloed van onttrekking aanvaardbaar blijft.

De kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn beogen de kwaliteit en beschikbaarheid van grondwater te waarborgen voor mens en natuur en te beschermen tegen verontreiniging en overexploitatie. Deadline voor het bereiken van de goede toestand is 2027, termijnverlenging omwille van de van nature trage reactie op maatregelen is voor het behalen van de doelstellingen voor grondwater mogelijk onder bepaalde voorwaarden evenals een uitzondering onder de vorm van doelfasering (minder strenge doelstellingen die elke 6 jaar opnieuw getoetst worden).

Persistente diffuse verontreiniging zoals nutriënten en PFAS maar ook pesticiden duiken ook in het grondwater op. Net als voor oppervlaktewater dient preventie de prioriteit te zijn om bijkomende verontreiniging te voorkomen, zeker in beschermde gebieden.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 4 – SLIM GRONDWATERBEHEER

We streven naar een goede kwalitatieve en kwantitatieve toestand voor alle grondwaterlichamen, waarbij we:

- ons grondwater beschermen door het **voorkomen en verminderen van verontreiniging** en een **sluitend grondwatervoorraadbeheer**.
- de **grondwatervoorraden** in Vlaanderen **beschermen en verbeteren** door er voor te zorgen dat ze duurzaam worden beheerd in het licht van huidige en toekomstige uitdagingen.

4.3.2 Hoe gaan we dit aanpakken?

4.3.2.1 Een grondwatersysteem in evenwicht

Het is cruciaal dat we zorgen voor een **duurzaam beheer** van grondwater dat inzet op aanvulling, slimme drainage en slim gebruik van grondwater om deze natuurlijke hulpbron te beschermen, zodat grondwater ook bij een veranderend klimaat een duurzame bron van water kan blijven.

Belangrijke hefbomen hierbij zijn:

- Informatie over de freatische grondwaterstanden als basis om gebiedscoalities toe te laten gepaste maatregelen ifv het verhogen van de sponscapaciteit uit te werken (zie Strategische doelstelling 2 – sponsoelen).
- Grondwater als belangrijke bron om periodes van droogte te overbruggen, om water op te houden, in functie van waterweerbaarheid, ...
 - Modelinstrumentarium om cumulatieve impact inclusief klimaatcheck van activiteiten op de grondwatervoorraad te bepalen, voor een duurzaam grondwaterbeheer en ter bescherming van grondwaterafhankelijke aquatische en terrestrische ecosystemen;
 - Het bevorderen van duurzaam gebruik van grondwaterbronnen: We evalueren de huidige vergunningen voor grondwaterwinning. Met de Grondwatertrein van juni 2024 beschikken we over een verbeterd wettelijk kader, met onder andere een beperking van de vergunningstermijn voor grondwaterwinningen tot maximum 20 jaar. Diep grondwater reserveren we voor hoogwaardige toepassingen;
 - Het bevorderen van infiltratie, ontharding en tegengaan van (verdere) verharding.
 - Het beperken van drainageverlies.
- Substitutie en het vermijden van het gebruik van grondwater waar mogelijk door in te zetten op het gebruik van opgestuwd en gebufferd oppervlaktewater in zogenaamde klimaatplassen, hemelwaterbassins, spaarbekkens langs waterlopen, ...

4.3.2.2 Zuiver grondwater

Ook voor grondwater hanteren we in de stroomgebiedbeheerplannen een verbeterstrategie om de waterkwaliteitsdoelstellingen voor nutriënten en pesticiden zo snel mogelijk te bereiken. Dit doen we via doelfasering die stapsgewijze verbeteringen garandeert.

In functie van drinkwaterbevoorrading actualiseren we de grondwaterbescherming.

De sanering van bestaande (historische) verontreinigingen wordt verdergezet. In afwachting van bodemsanering kunnen door OVAM (tijdelijke) voorzorgsmaatregelen opgelegd worden om mens en/of milieu te beschermen tegen de risico's van (verspreiding van) bodemverontreiniging. Ook onderzoek naar nieuwe zorgwekkende stoffen wordt opgestart of verdergezet en de nodige saneringen worden opgezet en dit in afstemming met de visienota Zorgwekkende stoffen die doorwerkt naar het actieplan ZS en PFAS.

We zetten blijvend in op monitoring van het grondwater en evaluatie van de effectiviteit van genomen maatregelen. In de stroomgebiedbeheerplannen zijn op basis van het grondwatermeetnet uitgebreide analyses opgenomen van de toestand van het grondwater. Op de dashboards grondwater is alle relevante

info over de grondwaterlichamen terug te vinden, en in DOV zijn de meetresultaten per grondwaterput te consulteren.

Initiatief in de kijker

Een weerbaar kustduingebied.

Met initiatieven zoals Blue Transition werken we aan een beter water- en bodembeheer aan de kust. Het duingebied aan de kust is sterk verstedelijkt, waardoor de natuurlijke grondwateraanvulling afneemt. Daarnaast bedreigen klimaatverandering en zeespiegelstijging de beschikbaarheid van zoet water. Samen met diverse partners onderzoeken we de kwetsbaarheid van het grondwater voor verstedelijking, klimaatverandering en zeespiegelstijging en het potentieel van verschillende maatregelen om te komen tot een coöperatief en duurzaam beheer van de zoetwatervoorraden in het duingebied.

4.3.2.3. Handhaving als sluitstuk van een robuuste instrumentenmix in het waterbeleid

Een effectief waterbeleid vereist een sluitende handhavingsstrategie, gericht op naleving van regelgeving met in het bijzonder aandacht voor grondwaterbescherming, naleving bufferstroken, bestrijden van illegale drainage en boringen.

Om regelgeving goed te kunnen uitvoeren is natuurlijk de kennis ervan belangrijk. We zetten dan ook nog sterker in op heldere communicatie over verwachtingen en verplichtingen. En waar nodig, worden ook advies en begeleiding voorzien. Concreet gebeurt dit door :

- Het opzetten van gerichte campagnes en sectorgerichte communicatiekanalen (zie bvb droogdringend)
- Advisering en ondersteuning van doelgroepen door middel van gerichte ondersteuning (bvb aanreiken van codes van goede praktijk)

We versterken de terreincontroles op grondwateronttrekkingen, door systematische inspecties uit te voeren op locaties met meldings- of vergunningsplichtige grondwaterwinningen. De erkenningen voor boorbedrijven worden doorgelicht en kritisch onder de loep genomen.

We zetten in op de handhaving van bufferstroken langs waterlopen, door de controle op naleving van de uniforme beschermingsstroken.

We sporen illegale drainages sterker op, door een betere inventarisatie van bestaande drainagesystemen in hydrologisch kwetsbare gebieden en handhaven deze actief.

Om de handhaving efficiënt uit te rollen, versterken we de interbestuurlijke samenwerking. We stemmen de handhavingsacties tussen VLM, departement Omgeving, VMM, lokale besturen, waterloopbeheerders en

omgevingsinspectie beter op elkaar af. Een middel daartoe is het verder ontwikkelen van betere data-uitwisseling en meldingsplatformen voor inbreuken.

4.4 Drinkwater

4.4.1 Wat willen we bereiken?

Het beleid inzake de openbare watervoorziening wordt in belangrijke mate gestuurd vanuit het Europees niveau. De Europese Drinkwaterrichtlijn (herzien in 2020) legt de minimaal te respecteren kwaliteitseisen vast en legt de uitrol van een risicobeheerstrategie van bron tot kraan op tegen 2029. Daarnaast zijn er de recente ontwikkelingen in de Europese regelgeving inzake cyber security en het beheer van kritische infrastructuur die de openbare watervoorziening terecht in scope neemt en aanstuurt op een verhoogd niveau van beveiliging van onze waterbevoorrading. Naast kwaliteit en veiligheid, sturen we met de Vlaamse regelgeving ook aan op het behouden en verbeteren van de leveringszekerheid nu en in de toekomst waarbij het instrument langetermijnvoorzieningsplanning centraal staat.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 5 – GEZOND EN BETAALBAAR DRINKWATER

We garanderen de **leveringszekerheid van gezond en betaalbaar drinkwater**.

We versterken de openbare watervoorziening om uitdagingen op het gebied van klimaat, nieuwe stoffen en risico's aan te pakken.

4.4.2 Hoe gaan we dit aanpakken?

4.4.2.1 Resultaatgerichte aansturing drinkwaterleveranciers

Het drinkwaterbesluit van 20 jan 2023 zet de nieuwe Europese drinkwaterrichtlijn om. Deze bevat verschillende nieuwe aspecten zoals risicobeheer van bron tot kraan, de toegang tot water, de promotie van kraanwater en informatie voor het publiek. Daarnaast zijn de openbare dienstverplichtingen rond leveringszekerheid uitgebreid. We zorgen voor een resultaatgerichte aansturing en opvolging van de drinkwaterbedrijven bij de invulling van deze openbare dienstverplichtingen. We maken hierbij gebruik van instrumenten zoals technische richtlijnen en prestatie-indicatoren. We letten vooral op het naleven van de timing rond het risicobeheer van bron tot kraan en de uitvoering van de actieprogramma's zoals vastgelegd in het besluit. Daarnaast zorgen we, samen met de andere gewesten en het federaal niveau, voor de tijdige invoering van de verplichtingen voor de drinkwaterbedrijven op het gebied van cybersecurity en de bescherming van kritische infrastructuur.

4.4.2.2 Actualiseren en verder uitbouwen wetgevend kader bronbescherming

Onze ruwwaterbronnen voor de productie van drinkwater staan onder druk vanuit zowel diffuse verontreiniging (pesticiden, nutriënten, ...) als vanuit puntverontreiniging (industriële en huishoudelijk afvalwater, overstorten). Voor grondwater hebben we reeds een beschermingskader (beschermingszone en handelingskader binnen deze zones). Een actualisatie dringt zich op waarbij ook gekeken wordt naar nieuwe risico's zoals bv. geothermie. Restricties die niet langer relevant zijn, worden weggewerkt. Een procedureel beschermingskader voor oppervlaktewater bestemd voor de productie van drinkwater is in voorbereiding, dat moet toelaten om bijkomende beschermingsmaatregelen vast te leggen binnen de waterwingebieden.

Specifiek voor wat betreft de druk van pesticiden op de ruwwaterbronnen zetten we in op het Vlaams Actieplan Duurzaam Gebruik Pesticiden (VAPDG).

4.4.2.3 Actualisatie van het strategisch plan (drink)watervoorziening (SPW) en toevoeging luik drinkwaterbescherming

Het strategisch plan voor de openbare watervoorziening wordt tegen eind 2025 geactualiseerd. Het doel is om de investeringsprioriteiten bij te werken op basis van nieuwe inzichten en deze beter af te stemmen op de voorspelde impact van klimaatverandering op de ruwwaterbronnen voor drinkwaterproductie. De actualisatie wordt voornamelijk opgenomen door de drinkwatersector zelf.

Aan het nieuwe strategisch plan wordt ook een kwalitatief luik toegevoegd voor de bescherming van het drinkwater, met concrete acties per onttrekkingsgebied, gebaseerd op een risicobeoordeling volgens de bepalingen van het drinkwaterbesluit. Onder andere een verbod op moeilijk verwijderbare stoffen (zoals bijvoorbeeld PFAS) maakt hier deel van uit. We onderzoeken hoe we dit het beste doen, waarbij we oog hebben voor de beschikbaarheid van alternatieven. We blijven ijveren voor een verregaande Europese uitfasering van PFAS overeenkomstig het Regeerakkoord. De Vlaamse overheid bewaakt het opmaakproces van het strategisch plan, zorgt voor de nodige sturing, neemt maatregelen naar moeilijk verwijderbare stoffen en volgt de uitvoering van de strategische investeringen op.

Initiatief in de kijker

Geactualiseerd strategisch plan voor (drink)waterbevoorrading en -bescherming.

Aan het strategisch plan voegen we een kwalitatief luik toe voor de bescherming van het drinkwater, met concrete acties per onttrekkingsgebied op basis van een risicoanalyse. Onder andere een verbod op moeilijk verwijderbare stoffen, zoals PFAS, maakt hier deel van uit, waarbij we bekijken hoe we dit het beste aanpakken en oog hebben voor de beschikbaarheid van alternatieven.

4.5 Afvalwater

4.5.1 Wat willen we bereiken?

Huishoudelijk afvalwater

Ons doel is om zo efficiënt mogelijk vooruitgang te boeken in de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water, en de bestaande infrastructuur in goede toestand te houden. Daarom verzekeren we een resultaatgerichte aansturing van en toezicht op de gemeentelijke rioolbeheerders en Aquafin.

Voor het terugwinnen van kosten voor het verwijderen van geneesmiddelen en cosmetica uit het afvalwater werken we met een producentenverantwoordelijkheid. Voor dit laatste biedt de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater het kader.

Bedrijfsafvalwater

Het verbod op achteruitgang van de watertoestand en de verbeterverplichting, zoals bepaald in de kaderrichtlijn Water, werken door naar elk te vergunnen project. Dit betekent dat elke vergunning aan deze principes moet worden getoetst.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 6 – VERHOOGDE EN EFFICIËNTERE SANERING VAN AFVALWATER

Huishoudelijk afvalwater

Via een **verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur** verminderen we de drukken van huishoudens en RWZI's. Dat doen we op zo'n manier dat we zo efficiënt mogelijk vooruitgang boeken in de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water en de bestaande infrastructuur in goede staat houden.

Bedrijfsafvalwater

Via het **vergunningenbeleid** verminderen we **de impact van bedrijfsafvalwater**.

4.5.2 Hoe gaan we dit aanpakken?

Huishoudelijk afvalwater

4.5.2.1 Impulsprogramma voor verdere uitbouw

We blijven stevig investeren in riolering en waterzuivering om de druk op het watersysteem verder te verminderen. Via rioleringssubsidies ondersteunen we de gemeentelijke rioolbeheerders vanuit het gewest. We steken zelfs een tandje bij zodat we een sprong voorwaarts kunnen maken. Via een nieuw lokaal pact impulsprogramma ten belope van 500 miljoen euro opdrachtbudget in de periode 2026 – 2030 versterken we de gemeentelijke saneringsuitdagingen. Tegelijk verhogen we ook de budgettaire uitvoeringsmachtiging om

het investeringstempo te verhogen... Lokale en bovenlokale investeringen worden maximaal op elkaar afgestemd. In overleg met Aquafin, rioolbeheerders en gemeenten werken we een geïntegreerde netwerkaanpak uit met minder versnippering en meer samenwerking.

4.5.2.2 Resultaatgerichte aansturing van en toezicht op rioolbeheerders

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 februari 2024 legt de nadruk op het behalen van de reductiedoelen voor huishoudelijk afvalwater, zoals opgenomen in de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027, op een structurele aanpak van knelpunten in asset management en op de overstorten.

We geven verdere invulling aan dit besluit en verzekeren hierbij een resultaatgerichte aansturing en een efficiënte inzet van middelen. Daarnaast werken we aan het kader voor de opvolging en rapportering via prestatie-indicatoren, en aan het kader voor het toezicht op de rioolbeheerders. Ook wordt ingezet op een verdere automatisering van de rapportering.

4.5.2.3 Versterkte hemelwater- en droogteplannen

Hemelwater- en droogteplannen bieden lokaal een integrale visie op waterbeheer en klimaatadaptatie. Ze geven aan waar en hoe we het hemelwater in een gebied zoveel mogelijk ter plaatse moeten infiltreren of hergebruiken, bufferen en pas als laatste stap vertraagd afvoeren. We zullen de hemelwater- en droogteplannen gebruiken en verder ontwikkelen als sterk instrument voor realisaties op het terrein. Concrete acties uit de hemelwater- en droogteplannen worden opgenomen in de meerjarenplanning die lokale besturen in uitvoering van de BBC tegen eind 2025 opmaken. Op basis van ervaringen uit de eerste plannen worden uiterlijk in 2030 hemelwater- en droogteplannen geactualiseerd of herbevestigd, zodat die ook bijdragen aan het realiseren van de waterzekerheidsdoelstellingen, en doorstromen naar de lokale Blue Deals (zie hoofdstuk Governance). Daarnaast zal worden bekeken hoe een afstemming op de verplichtingen van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater (inzake opmaak stedelijke waterplannen) kan gebeuren.

Initiatief in de kijker

Hemelwater- en droogteplannen als motor voor het lokaal waterbeleid.

Steden en gemeenten nemen concrete initiatieven om de visie en maatregelen uit hun hemelwater- en droogteplannen te realiseren. We moedigen lokale besturen aan om de bestaande hemelwaterplannen maximaal in uitvoering te brengen. Ook andere overheden nemen uit de hemelwater – en droogteplannen mee wat voor hun beleid relevant is. Hemelwater- en droogteplannen kunnen ook bijdragen aan het behalen van de minimumlat vermeld in §4.2.2.1. Op initiatief van een lokaal bestuur kan de vertaling van operationele sponsdoelstellingen via gebiedscoalities steeds leiden tot een aanvulling van de plannen. Uiterlijk in 2030 vragen we de lokale besturen sowieso een herbevestiging van de plannen, waarbij eventuele lokale nieuwe inzichten of beleidsdoelen kunnen geactualiseerd worden. De Vlaamse overheid evalueert samen met de lokale besturen de blauwdruk als leidraad voor de opmaak en actualisatie van hemelwater- en droogteplannen.

4.5.2.4 Resultaatgerichte aansturing van en toezicht op de bovengemeentelijke sanering

De Vlaamse waterzuivering en de financiering ervan worden geregeld via een samenwerkingsovereenkomst met Aquafin.

We bewaken de voortgang van Aquafin bij het behalen van de doelstellingen uit de kaderrichtlijn Water en de stroomgebiedbeheerplannen, en houden toezicht om er voor te zorgen dat de middelen effectief, efficiënt en zuinig worden ingezet.

4.5.2.5 Tijdige omzetting van nieuwe richtlijn Stedelijk Afvalwater

Op 27 november 2024 werd de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater (EU 2024/3019) definitief goedgekeurd. Deze richtlijn moet binnen 30 maanden worden omgezet in nationale wetgeving, uiterlijk op 31 juli 2027.

De richtlijn bevat een aantal aspecten die nieuw zijn voor het Vlaams beleid zoals een quaternaire zuivering gericht op de verwijdering van micropollutie in combinatie met een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor de terugwinning van de kosten hiervoor.

We streven voor de UPV naar een aanpak op Belgisch niveau via intergewestelijke samenwerking en het federale niveau.

4.5.2.6 Decentrale waterzuivering als duurzaam alternatief

Vlaanderen is op weg naar oppervlaktewater van een goede kwaliteit. Maar het afvalwater van heel wat gezinnen in het buitengebied wordt vandaag nog niet gezuiverd. Is de aanleg van collectieve zuivering in afgelegen gebieden nog altijd relevant of zetten we in die gebieden beter in op individuele zuivering of zuivering op wijkniveau? Met een toolbox en subsidies ondersteunen we rioolbeheerders en lokale besturen in hun keuze tussen centrale en decentrale zuiveringsconcepten.

Om de uitrol van decentrale zuiveringsconcepten in het buitengebied te faciliteren, voorzien we aanpassingen aan de zoneringsplannen, de normering en het subsidiebesluit. Gemeentelijke rioolbeheerders die een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI) realiseren, ontvangen voortaan de volledige saneringsbijdrage, inclusief het bovengemeentelijke aandeel voor de inwoners die zijn aangesloten op deze KWZI. De noodzakelijke wettelijke aanpassingen worden opgenomen in het programmadecreet 2026.

4.5.2.7 Risicogebaseerde, stapsgewijze aanpak van overstorten

We blijven inzetten op de aanpak van overstorten via investeringen en de verdere uitbouw van gescheiden riolering. De Vlaamse Regering heeft in het Besluit van 23 februari 2024 over de gemeentelijke saneringsverplichting voor afvalwater een geïntegreerde, risicogebaseerde aanpak van overstorten voorzien. In de meest prioritaire gebieden, de afstroomgebieden van Bosbeek, Demer II en Kleine Nete, komen er bijkomende actieplannen. In deze gebieden brengen rioolbeheerders, samen met alle betrokkenen, de impact van overstorten op de waterlopen in kaart en formuleren ze maatregelen om deze te verkleinen. Ook de stedelijke waterplannen (ERSA) hebben als doel de overstortproblematiek aan te pakken. Op basis van de ervaringen uit deze prioritaire gebieden, breiden we deze oefening verder uit naar andere waterlichamen.

De ontwerpregels m.b.t. overstortfrequentie in relatie tot de ecologische kwetsbaarheid en in relatie tot de waterkwaliteitsdoelstellingen, zullen worden geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

4.5.2.8 Assetmanagement

Een goed beheer van de rioleringsinfrastructuur is essentieel. Zo voorkomen we hoge herstellingskosten en vermijden we veiligheidsrisico's, hinder en ecologische schade.

Sinds 2020 werken we aan een betrouwbaar zicht op de toestand waarin de riolen zich bevinden. Daarvoor stemmen we het asset management van de gemeentelijke en bovengemeentelijke rioleringsnetten op elkaar af. Het assetmanagement vloeit voort uit een conceptnota van de Vlaamse minister van Omgeving en wordt opgenomen in een hoofdstuk van de 'code van goede praktijk.

Initiatief in de kijker

Assetmanagement

Continuering van het assetmanagementtraject waarbij tegen eind 2027:

- Het inspectieplan volledig is uitgevoerd en geëvalueerd, inclusief het maatregelenprogramma;
- Resultaten zijn verwerkt in een toestandkaart en een geactualiseerde risicokaart;
- Een inspectieplan voor de periode 2028–2033 beschikbaar is.

Bedrijfsafvalwater

4.5.2.9 Rechtszeker, juridisch en robuust vergunningenbeleid

Het verbod op achteruitgang en de verbeterdoelstelling richting het behalen van de milieukwaliteitsnormen, zoals bepaald in de kaderrichtlijn Water, werken door naar elk te vergunnen project.

Bij de advisering en beoordeling van omgevingsvergunningen wordt de impact van een lozing op het ontvangende oppervlaktewater ingeschat op basis van het Wezerstappenplan.

Op 1 juni 2025 trad een vernieuwde impactbeoordeling voor vergunningsaanvragen en MER-procedures in werking.

Bestaande lozingen die geen achteruitgang veroorzaken, kunnen alsnog bijdragen aan het niet halen van de doelstellingen. In dat geval moet onderzocht worden of de verbeterverplichting gerespecteerd wordt. Het is dan noodzakelijk om verdergaande maatregelen dan BBT te onderzoeken of toe te passen en de lozing van de betreffende parameter in tijd te beperken.

Voor bestaande vergunningen wordt een evaluatieprogramma opgestart om na te gaan of deze compatibel zijn met de principes van de kaderrichtlijn Water.

Voor bemalingswater zal een afzonderlijk handelingskader uitgewerkt worden.

Om problemen met zorgwekkende stoffen (bv PFAS) in de toekomst te vermijden, komt er een aanpassing in de wetgeving om nieuwe zorgwekkende stoffen in bedrijfsafvalwater te kunnen beheersen via vergunningen. We houden hierbij rekening met de aanpak zoals aangekondigd in het regeerakkoord. We gaan voor kostenefficiënte en risico gebaseerde maatregelen die een werkbaar evenwicht vormen tussen bescherming van mens en milieu, bescherming van strategische sectoren, milieuwinst en maatschappelijk verantwoorde uitgaven.

5 DOORWERKING NAAR BELEIDSPROCESSEN, PLANNEN EN PROGRAMMA'S

De doelstellingen voor water zijn niet haalbaar vanuit het waterbeleid alleen. De uitwerking van een gezamenlijke visie, gericht op gezonde en veerkrachtige watersystemen en een weerbare maatschappij, via deze Blue Deal heeft alleen meerwaarde als we goed afstemmen met andere beleidsprocessen, plannen en programma's.

Dit hoofdstuk biedt inzicht in de relaties tussen sectorale initiatieven en de doelstellingen van de Blue Deal.

Het helpt om de doorwerking van de waterdoelen concreet te maken voor de doelgroepen en zorgt voor een optimale afstemming van initiatieven.

Voor een effectieve verdere (bindende) doorwerking naar beleidsprocessen, plannen en programma's zal een geëigend proces opgezet worden samen met de betrokken kabinetten en leidend ambtenaren van de betrokken entiteiten. En in elk beleidsplan of programma met directe relevantie dat aan de Vlaamse Regering wordt voorgelegd, wordt expliciet aangegeven hoe het plan of programma bijdraagt aan de realisatie van de waterdoelstellingen, en welke financiële engagementen daaraan gekoppeld zijn.

5.1 Ruimte

Het realiseren van de strategische hefbomen en doelstellingen uit deze Blue Deal nota gaat gepaard met een belangrijke ruimtelijke opgave. Die ruimtelijke opgave wordt geconcretiseerd in een beleidskader "ruimte voor water" als onderdeel van het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen** (BRV). Deze Blue Deal nota bevat, samen met de conceptnota van het BRV, de krijtlijnen voor dat beleidskader.

Het beleidskader zal:

- het kader stellen aan de manier waarop de strategische hefbomen en doelen ruimtelijk zullen worden doorvertaald, in samenhang met andere ruimtelijk-maatschappelijke doelstellingen;
- de ruimtelijke ontwikkelingsprincipes bevatten voor het herstel van een robuust fysisch watersysteem en toekomstgericht en klimaatbestendig land- en ruimtegebruik;
- acties omvatten met het oog op:
 - aangepaste ruimtelijke processen (zoals de WORG's) en aangepaste procedures met het oog op robuuste vergunningverlening en versnelde terreinrealisaties, onder meer via de inzet van de VIP-werking (Vlaamse InvesteringsProjecten) en de AGNAS;
 - een aangepast ruimtelijk instrumentarium om water en bodem meer sturend te maken en gericht op onderhandeling en samenwerking in gebiedscoalities;
 - een entiteitsoverschrijdende werking voor ruimtelijke gebiedsontwikkeling.

Om de strategische doelen en hefbomen te realiseren, zijn krachtige en geïntegreerde uitvoeringsinstrumenten nodig voor een effectieve uitvoering in de open en bebouwde ruimte. Projecten voor landinrichting, natuurinrichting en ruilverkaveling richten zich op de integrale inrichting van gebieden. Waterinvesteringen spelen hierbij vaak een cruciale rol.

Daarnaast zetten we breed inzetbare instrumenten voor grondmobiliteit in. Naast instrumenten voor een actief aankoopbeleid (zoals minnelijke verwerving of onteigeningen), al dan niet in het kader van de grondenbank Blue Deal, vallen we ook terug op flankerende instrumenten zoals het voorkooprecht. De grondenbank Blue Deal is bedoeld voor ondersteunende landbouwmaatregelen, zoals het uitruilen van landbouwgronden in gebieden die essentieel zijn voor waterberging. Daarnaast kan de grondenbank worden ingezet om strategisch slecht gelegen gebouwen aan te kopen, met als doel de waterveiligheid in een groter gebied te waarborgen.

5.2 Bodem

Met het **Bodem(zorg)plan** wordt een integrale en transversale visie uitgewerkt om via goede bodemzorg de bodemgezondheid te verbeteren zodat bodems terug beter in staat worden hun noodzakelijke ecosysteemdiensten te leveren. Gezonde bodems spelen een belangrijke rol in het behalen van de waterdoelen omwille van hun invloed op het vasthouden, infiltreren en filteren van water. De bodem is een cruciaal element voor het realiseren van sponslandschappen, het reduceren van de oppervlakkige afstroming van water en sediment naar het watersysteem en aanvullen van de grondwatervoorraden. Om de bodemgezondheid te beschermen moeten we blijven inzetten op erosiebestrijding, verdichting- of verontreiniging tegengaan, het gehalte van organische koolstof verhogen en bodemleven stimuleren.

In uitvoering van het ontwerp-Vlaams Energie en Klimaatplan (VEKP) maakt Vlaanderen een **LULUCF-actieplan** (Land Use, Land Use Change and Forestry) op.

De LULUCF-verordening, die zich richt op de opname en uitstoot van broeikasgassen door landgebruik, veranderingen in landgebruik en bosbouw, speelt een cruciale rol in het bestrijden van klimaatverandering. Bossen en andere (natuurlijke) landschappen slaan koolstof op, bevorderen de bodemgezondheid en ondersteunen waterbeheer. Investerings in onder meer koolstofopslag, erosiebestrijding, natte natuur, bescherming van veen blijven belangrijk. Daarbij benutten we de koppelkansen tussen water en koolstofopslag.

5.3 Landbouw

Voldoende water van goede kwaliteit is onmisbaar voor de land- en tuinbouw zowel als productiemiddel (gewasgroei, drinkwater vee, reinigingswater,...) als omgevingsfactor (waterhuishouding bodem, landschapsvorming, ...).

Omgekeerd is landbouw ook een belangrijke partner voor het waterbeleid. Er zijn reeds veel inspanningen gedaan om de waterkwaliteit te verbeteren (via de mestactieplannen, actieplan pesticiden, geïntegreerde gewasbescherming (IPM), erosiebestrijding, via de GLB instrumenten,...) en landbouw vormt ook een deel van de oplossing in de strijd tegen wateroverlast en waterschaarste door natuurlijke infiltratie van regenwater, door efficiënt watergebruik, opvang en hergebruik van regenwater, de berging van water in valleigebieden in het agrarisch gebied om overvloedige regen op te vangen en periodes van droogte te overbruggen, enz. De doelafstand en uitdagingen voor de landbouwsector blijven echter groot op vlak van water. Zowel in functie van ons algemeen leefmilieu, maar ook in functie van de leefbaarheid van de landbouwsector zelf, zullen dus ook in de toekomst nog inspanningen nodig zijn om de impact op het watersysteem te verkleinen. Zowel de kwaliteit van ons water verhogen door het verkleinen van uitspoeling of andere vormen van verontreiniging, als de beschikbaarheid van ons water garanderen door het opvangen en vertraagt afvoeren op momenten van

schaarste blijven belangrijke elementen om op in te zetten. Het stimuleren van teelten die beter aangepast zijn aan het veranderende klimaat, minder water vergen en bijdragen aan betere waterkwaliteit (zoals droogteresistente gewassen, waterminnende teelten of alternatieven voor hoog-inputteelten), kan een belangrijke hefboom vormen binnen een geïntegreerde aanpak. Zowel de Europese Unie als Vlaanderen erkennen de cruciale en strategische rol van land- en tuinbouwers en dit op vlak van zowel voedsel en voedselzekerheid als tal van andere diensten ten voordele van de samenleving, de omgeving en het klimaat. De **landbouwvisie 2030-2050** die opgemaakt wordt, is allesomvattend en neemt alle uitdagingen mee, inclusief water.

Het huidige **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid & Strategisch Plan GLB 2023-2027** zet reeds in op het bijdragen aan de diverse wateropgaven rond waterkwaliteit en waterkwantiteit. Het strategische plan voor het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid ná 2027 wordt verder geoptimaliseerd: enerzijds in functie van vereenvoudiging en anderzijds in functie van de verwachtingen die de Europese Unie en milieudruk aan de landbouwsector stellen. Het GLB na 2027 moet een proportionele bijdrage leveren aan de Europese natuur-, milieu-en klimaatdoelstellingen.

Ook in andere beleidskaders naast het GLB, zoals het mestactieplan en het erosiebeleid wordt ingezet op het verder verduurzamen en veerkrachtig maken van de landbouw in haar relatie tot het watersysteem. Zo introduceert het nieuwe mestdecreet een mechanisme waarbij de voortgang in waterkwaliteitsresultaten bepalend is voor het al dan niet activeren van auto-executieve of bijkomende maatregelen. Er wordt in 2025 ook voorzien in een evaluatie van de brede weersverzekering waarbij verder wordt ingezet op risicomanagement voor land- en tuinbouwers.

Klimaatsslimme landbouw, inclusief klimaatadaptatie, is het centrale concept om de uitdagingen voor landbouw en de toekomstige voedselvoorziening aan te pakken. Daarbinnen werken we aan een weerbaardere landbouw door middel van klimaatadaptatie. De landbouwsector is daarom een cruciale partner bij de realisatie van de sponsdoelen via de gebiedscoalities. Landbouwmaatregelen zoals het verhogen van het gehalte aan organische stof in de bodem zullen niet enkel de sponswerking verhogen maar dragen ook bij aan een gezonde en productieve bodem, evenals het behalen van de klimaatdoelen. Hiervoor wordt verwezen naar het LULUCF-actieplan dat in 2025 wordt afgewerkt als onderdeel van het Vlaams Energie en Klimaatplan (VEKP).- De landbouwsector is nu reeds actief betrokken bij de WaterLandSchapsprojecten van VLM. Via deze projecten wordt ook actief ingezet op landbouwbegeleiding en kennisuitwisseling via lerende netwerken, nodig ter ondersteuning van het nemen van concrete maatregelen op terrein.

Een pakket aan **klimaatadaptatie-maatregelen landbouw** zal opgemaakt worden in overleg met alle betrokkenen en moet verdere richting geven aan het verduurzamen en veerkrachtig maken van de Vlaamse landbouw.

5.4 Natuur

Zowel de kaderrichtlijn Water als de Natuurherstelverordening streven naar het herstel van ecosystemen. In onder meer Natura 2000-gebieden en VEN-gebieden zijn er kansen voor gezamenlijke implementatie. Samenwerking en synergiën kunnen hier leiden tot duurzamere en effectievere oplossingen.

Door het verwijderen of omzeilen van barrières kunnen rivieren weer vrij stromen, wat de migratie van vissen en andere waterdieren bevordert. Een betere hydromorfologie zorgt ook voor meer diverse leefgebieden en

ondersteunt een natuurlijker sedimenttransport en een natuurlijker afstroomregime. Een meer natuurlijke loop draagt bovendien bij aan waterretentie in het landschap, wat het risico op overstromingen stroomafwaarts vermindert, droogte helpt voorkomen en de aanvulling van grondwater verbetert. Uiteraard zijn er ook voor andere onderdelen van de Natuurherstelverordening koppelkansen met acties die de sponscapaciteit versterken.

Om koppelkansen maximaal te benutten, bewaakt de CIW de afstemming tussen de Blue Deal en het planproces van het natuurherstelplan samen met ANB voor wat de watergerelateerde aspecten betreft. De gegevens van de hydromorfologische toestandsbeoordeling dienen als gemeenschappelijke basis voor zowel de doelafstandsanalyse voor de Kaderrichtlijn Water als voor het onderdeel 'vrij stromende wateren' van de Natuurherstelverordening. Er wordt toegewerkt naar een overkoepelende visiekaart voor structuurherstelprojecten.

Het belang van natte natuur en veengebieden kan moeilijk overschat worden: Ze spelen een rol bij het voorkomen van overstromingen en droogte, zijn het leefgebied van heel wat planten- en diersoorten en hebben de capaciteit om grote hoeveelheden water en CO₂ op te slaan. Maar veel gebieden staan onder druk.

In het kader van de Blue Deal 1.0 werden reeds verschillende initiatieven opgestart om natte natuur te herstellen. Deze inspanningen zullen worden verder gezet.

De **integrale ruimtelijke visie voor natte natuur** helpt bij het vinden van geschikte locaties voor het herstel van natte natuur. Ze laat zien welke gebieden het best geschikt zijn, waar natte natuur het meeste bijdraagt aan biodiversiteit en ecosysteemdiensten, en waar er koppelkansen zijn met andere beleidsdoelen. We voorzien in de Blue Deal ook budget specifiek voor het uitvoeren van het meerjarenprogramma natte natuur

Wat de **veendoelstellingen** uit de Natuurherstelverordening betreft, wordt naast de evidenties binnen natuurgebieden, VEN-gebieden en speciale beschermingszones de mogelijkheid tot vernatting van verdroogde veengebieden buiten deze gebieden maximaal meegenomen. We gaan hier uit van het principe van vrijwilligheid zoals expliciet opgenomen in de Natuurherstelwet. Veenherstel buiten natuurgebieden kan meegenomen worden als mogelijke sponsmaatregel wanneer voorgesteld vanuit de gebiedscoalities.

De **programmatische aanpak stikstof (PAS)** heeft als doel om de stikstofdepositie op kwetsbare habitats terug te dringen. Die brongerichte aanpak kan, waar relevant, samengaan met het herstel van natte natuur en veen binnen habitatrichtlijngebieden. Waar hydrologisch herstel kan bijdragen tot de instandhouding van habitats binnen Speciale Beschermingszone worden ecohydrologische maatregelen genomen.

Om een doelmatige samenwerking tussen de verschillende instanties en beleidsdomeinen te verzekeren, waarin investeringen, doelen, enz. goed worden afgestemd, zal tegen medio 2026 een rollend **meerjarenprogramma natte natuur** worden opgemaakt dat een globaal overzicht van alle initiatieven rond het herstel van natte natuur (en veen) zal bieden.

To **Initiatief in de kijker**

Opmaak meerjarenprogramma natte natuur.

Natte natuur, waaronder veen, verhoogt de klimaatrobuustheid van ons landschap. Het zorgt voor afkoeling tijdens hitte, het bergt water tijdens overvloedige neerslag en zorgt voor een betere bescherming tegen droogtestress tijdens langdurige droogte. We werken tegen medio 2026 een

meerjarenprogramma uit voor de natuurgebieden waar vernatting in de periode tot 2030 als haalbaar en wenselijk wordt geacht. Hierbij wordt in de mate van het mogelijke ook rekening gehouden met combineerbaarheid met leefgebieden voor de bever en vernattingsprojecten in het kader van de stikstofsanering.

5.5 Transport en mobiliteit

De middelen voor waterbeheersing (o.a. Sigmaplan, Strategisch plan Dendervallei en Weerbare Westhoek) bij de beleidsdomeinen Omgeving en Mobiliteit en Openbare Werken worden afgestemd in één domeinoverschrijdend doelgericht investeringsprogramma, gericht op het verhogen van de waterweerbaarheid, waarbij de uitvoering kan rekenen op een vooraf vastgelegd meerjarenbudget. (zie hoofdstuk 6 Waterinvesteringen blijven op kruissnelheid)

De investeringen op vlak van waterbeheersing doen we vanuit één coherente visie op het watersysteem in de verschillende bekkens en voor de kustverdediging.

Er komt een betere afstemming tussen de planning van rioleringswerken onder gewestwegen (door rioolbeheerders en Aquafin), en de planning voor de herinrichting van die wegen zelf (door het Agentschap Wegen en Verkeer). Gezien de dwingende timing van de Europese Kaderrichtlijn Water, zullen het departement MOW en het Agentschap Wegen en Verkeer de doelstellingen uit het waterbeleid (in casu de reductiedoelen) meenemen in hun planning, en dit in overleg met de rioolbeheerders.

5.6 Provincies en gemeenten

Lokale en provinciale besturen zijn cruciale partners bij het realiseren van de waterdoelen.

De provinciebesturen vervullen als intermediair bestuursniveau een belangrijke rol in het integraal waterbeleid. Zij staan in voor het beheer en de financiering van 12.000 km onbevaarbare waterlopen. De provincies investeren in een klimaatrobuust watersysteem door in te zetten op beekherstelprojecten en de bouw van overstromingsgebieden en bufferbekkens met spaarfuncties. Deze projecten pakken de wateroverlast- en droogteproblematiek aan en zorgen tegelijkertijd ook voor het vergroten van de biodiversiteit en de beleving in en rondom de waterlopen. Op deze manier zorgen deze besturen mee voor het realiseren van de Vlaamse doelen.

Steden en gemeenten sturen als beheerder van het openbaar domein de inrichting en het beheer van dat openbaar domein en daarmee ook voor een belangrijk aandeel de waterhuishouding. Ze beheren groenvoorzieningen, hemelwaterinfrastructuur, grachten en sommige waterlopen. Ze beheren zelf of in samenwerking met hun rioolbeheerder het gemeentelijk rioolstelsel, wat bijdraagt aan de reductiedoelen voor de goede watertoestand. Steden en gemeenten en rioolbeheerders stemmen de planning van het rioolstelsel en het openbaar domein boven de riool op elkaar af. Dat biedt koppelkansen voor klimaatadaptieve inrichting.

Als vergunning- en adviesverlener en ruimtelijke planner hebben lokale en provinciale besturen met lokale ruimtelijke beleidsplanning, RUPs, de watertoets en de hemelwaterverordening instrumenten in handen om de waterbelangen te behartigen bij bouwwerken en planningsinitiatieven en behoeden ze initiatiefnemers

voor wateroverlast door richtlijnen mee te geven voor het bouwwerk, rekening houdende met de overstromingsrisico's.

Hemelwater- en droogteplannen vormen samen met de lokale klimaat- en energieplannen een kompas voor meer blauw en groen in het straatbeeld. Ze bieden een integrale visie op waterbeheer en klimaatadaptatie. Concrete acties worden opgenomen in de meerjarenplanning die lokale besturen tegen eind 2025 opmaken. In het straatbeeld zien we steeds vaker voorbeelden van waterdoorlatende verharding, wadi's, heringerichte pleinen en tuinstraten. Naast een voorbeeldfunctie heeft een lokaal bestuur een belangrijke rol als facilitator om acties rond hemelwateropvang of ontharding te stimuleren bij burgers, organisaties of bedrijven. Ook via de inrichting van vrije zwemzones kunnen lokale besturen het waterbewustzijn en de waterbeleving verhogen. Op die manier dragen we bij aan weerbare en leefbare wijken: wijken die toekomstgericht ingericht zijn, sociaal veerkrachtig, afgestemd op lokale noden en gedragen door lokale gebiedscoalities (zie 7.2 Lokale Blue Deals).

Lokale besturen staan dicht bij de burger en zijn een partner bij het communiceren van beleidsmaatregelen aan de burger. Hun terreinkennis zorgt voor waardevolle inbreng bij de totstandkoming van beleidsinstrumenten, zoals de pluviale overstromingskaarten, of in het gebiedsgericht overleg voor water.

De waterinitiatieven uit de meerjarenplanning van de lokale en provinciale besturen, die tegen eind 2025 beschikbaar zullen zijn, vormen waardevolle input voor de samenwerking binnen gebiedsgericht overleg en gebiedscoalities, en voor de volgende stroomgebiedbeheerplannen 2028-2033.

5.7 Industrie

Het **Geïntegreerd Actieplan voor de Vlaamse industrie**, ontwikkeld in nauwe samenwerking met de Vlaamse industrie-federaties, vormt een krachtige hefboom om de industrie toekomstbestendig te maken. Het plan bundelt gerichte maatregelen die innovatie versnellen, duurzaamheid versterken en de internationale concurrentiekracht van onze industrie verhogen. Prioritaire actiedomeinen zijn onder meer de versnelling van de decarbonisatie en de transitie naar een circulaire economie, een pragmatisch en efficiënt omgevingsbeleid met een versterking van vergunningsprocedures, het wegwerken van drempels voor hergebruik van grondstoffen en het stimuleren van innovatieve circulaire bedrijfsmodellen.

De Vlaamse overheid ondersteunt bedrijven op het gebied van water vanuit diverse invalshoeken en met verschillende steunmogelijkheden. Volgende initiatieven dragen bij aan de doelstellingen van de Blue Deal:

- Beeldvorming en communicatie: Door het ondersteunend instrumentarium voor water beter bekend te maken, goede voorbeelden en ondernemersverhalen te delen en aandacht te besteden aan het thema water op technologiebeurzen en andere events.
- Sensibilisering, advies en begeleiding: Er wordt voorzien in individuele begeleiding van bedrijven, expertise vanuit universiteiten, hogescholen en kennisinstellingen wordt beschikbaar gesteld, matchmaking wordt gefaciliteerd, enz.
- Toegang tot VLAIO-subsidie-instrumenten voor bedrijven: Bedrijven kunnen gebruikmaken van reguliere O&O-bedrijfssteun voor innovatieve individuele bedrijfsprojecten. Samenwerkingsprojecten die aansluiten bij de innovatieroadmaps van speerpuntclusters (zoals Flanders Food en Blauwe Cluster) worden maximaal

ondersteund. Daarnaast zijn er oproepen circulair binnen de kmo-groei-subsidie, is er ondersteuning voor investeringen in innovatieve watertechnologieën (zoals bij EP+), enz.

- Toegang tot VLAIO-subsidies voor kennisopbouw en kennisverspreiding bij onderzoeksorganisaties: Het gaat onder meer om het kennispunt Water, collectieve steunprogramma's zoals TETRA en COOCK, Living Labs die zoeken naar systemische oplossingen voor de wateruitdaging vanuit een circulaire invalshoek, enz.
- Ondersteuning bij gebiedsontwikkeling : Aandacht voor collectieve initiatieven voor circulair watergebruik bij projecten voor gebiedsontwikkeling en ontwikkeling van brownfields.
- Slimme en innovatieve Regio Vlaanderen: Bijvoorbeeld het ondersteunen van datagedreven projecten in het thema smart water.
- Talent en competenties: Steun vanuit de KMO-portefeuille aan bedrijven die opleidingen rond water organiseren, jong talent uitdagen om te werken rond wateruitdagingen via de STEM-ontwikkeloproepen, enz.

5.8 Burgers

Mensen genieten van recreatie op en langs het water, maar staan soms onvoldoende stil bij wat zij zelf kunnen doen om de watersystemen schoon en gezond te houden. We blijven daarom inzetten op bewustwordings- en sensibiliseringscampagnes zoals "Waardanwel?", zo laten we mensen stilstaan bij de impact van hun gedrag. Door oplossingen aan te reiken, beogen deze campagnes een positieve gedragsverandering.

Burgers vertrouwen vaak volledig op de overheid als het gaat om wateroverlast. Het besef dat de overheid niet alle risico's kan uitsluiten, is niet altijd aanwezig. Instrumenten zoals de kaarten van de overstromingsgevoelige gebieden, de informatieplicht, de watertoets en de hemelwaterverordening zijn bedoeld om burgers beter te informeren en beter te beschermen tegen de impact van wateroverlast, zodat zij hier beter rekening kunnen mee houden bij (ver)bouwwerken en ook zelf beschermingsmaatregelen kunnen nemen. Belangrijk is dat daarbij voldoende aandacht gaat naar mensen die sociaal-economisch kwetsbaar zijn.

Jaarlijks inzetten op scholen via de oproep 'Natuur in je school' ondersteunt bovendien rechtstreeks de onderwijsopdracht.

Door direct contact met water, zoals wandelen of fietsen langs het water, kanoën of zwemmen in open water, worden mensen zich bewuster van de waarde en kwetsbaarheid van water. Bij het waterweerbaar herinrichten van gebieden bekijken we ook of andere maatschappelijke behoeften meegenomen kunnen worden, zoals vb. ruimte om te recreëren of jong te zijn. Op deze manier creëren we aantrekkelijke speel- en ontmoetingsplekken voor kinderen en jongeren om de dalende buitenspeelcijfers bij kinderen en jongeren tegen te gaan. We stimuleren en ondersteunen waterbeleving, door de mogelijkheden die er nu al zijn om in open water te zwemmen onder de aandacht te brengen en uit te breiden.

Initiatief in de kijker

Zwemmen in open water.

We voeren een versoepeld kader in voor zwemmen in open water om de fysieke en mentale gezondheid te stimuleren en de verkoeling van de bebouwde omgeving verder te bewerkstelligen. We maken van zwemmen in open water een recht.

6 WATERINVESTERINGEN BLIJVEN OP KRUISSNELHEID

6.1 Verder afwerken van opgestarte investeringen

Via de Blue Deal 1.0 zijn omvangrijke relancebudgetten ter beschikking gesteld om via eigen investeringen van de Vlaamse overheid en via subsidies aan lokale besturen en private actoren de uitdagingen op het vlak van waterschaarste en droogte aan te pakken. Ook via het Vlaams Adaptatieplan zijn een hele reeks projecten opgestart die de adaptatierisico's op het vlak droogte en overstromingen helpen terugdringen. De afwerking van deze opgestarte projecten blijft prioritair de komende jaren.

6.2 Meerjarenfinanciering

De financiële middelen om de doelstellingen van het integraal waterbeleid te realiseren kunnen toegewezen worden aan drie watertaken:

- watersysteembeheer (overstromings- en droogtemaatregelen, beheer waterlopen, ecologisch herstel ...)
- afvalwaterketen (afvoer, collectie en openbare zuivering afvalwater, eigen zuivering afvalwater)
- watervoorziening (productie en levering van drinkwater, eigen waterwinningen)

De financieringsbronnen vanuit de begroting van de Vlaamse Overheid voor de komende legislatuur voor het watersysteem en de waterketen worden hieronder beschreven.

6.2.1 **Financiering watersysteembeheer**

In de Vlaamse begroting 2025 – 2029 is een toenemend traject van bijkomende middelen voor de Blue Deal vrijgemaakt, in aanvulling van een recurrent budget van 5 miljoen euro per jaar. Van 14 miljoen euro in 2025 en 2026 neemt het bijkomende budget toe tot 54 miljoen euro in 2027 en 64 miljoen euro in 2028 om te eindigen op 114 miljoen euro in 2029. Daarnaast zijn er ook reguliere budgetten ter beschikking bij diverse entiteiten voor watergerelateerde investeringen en voor waterbeheer. Zo is er onder andere een recurrent budgettair engagement ten belope van 5 miljoen euro per jaar en het engagement van 20 miljoen euro per jaar voor de uitvoering van het stroomgebiedbeheerplan (SGBP) 2022 – 2027, dat verdeeld zit over extra uitgaven waterzuivering bij Aquafin in functie van de reductiedoelen en extra middelen voor andere acties voor het stroomgebiedbeheerplan.

Daarnaast zijn er ook investeringen van ANB in de aanleg van natte natuur, de subsidies voor terreinbeherende verenigingen voor de grondverwerving en realisatie van natte natuur en de reguliere budgetten van de waterbeheerders voor onderhoud en investeringen.

Bij aanduiding van nieuwe WORG'S dienen planschadevergoedingen vanuit de Vlaamse overheid te worden voorzien. Hiervoor wordt het BRV-fonds aangesproken.

Landinrichtings-, natuurinrichtings- en ruilverkavelingsprojecten hebben tot doel de integrale inrichting van gebieden te realiseren. Met een grondenbank Blue Deal wordt ingezet op een flankerend landbouwbeleid. Er is ook nog het budget dat decretaal werd vastgelegd voor investeringen in habitatrichtlijngebieden om de impact van stikstofdeposities te milderen (PAS-provisie). Omdat in sommige gevallen vb. vernatting ook de weerbaarheid tegen stikstofdepositie verhoogt, zal een gedeelte van de PAS-provisie dezelfde belangen

dienen als de Blue Deal. Waar dit een win-win voor water- en natuurdoelen betekent, kunnen projecten via de PAS-provisie worden gefinancierd.

Tabel 1 vermeldt de beschikbare budgetten vanuit het beleidsdomein Omgeving voor investeringen in het watersysteem. Voor de volledigheid worden ook de reguliere budgetten van VMM en ANB vermeldt die ingezet worden voor investeringen in het watersysteem. Dit gaat om +/- 25 mio euro voor onderhoud en investeringen in waterlopen door VMM en +/- 5 mio voor investeringen in waterweerbaarheid door ANB. Het beschikbare budget voor Blue Deal neemt progressief toe richting 2029.

Tabel 1: Recurrente en extra investeringsbudgetten voor watersysteem (Omgeving)

Budgetten Omgeving (in miljoen euro)	2025	2026	2027	2028	2029
Regulier beschikbaar	30	30	30	30	30
Blue Deal (recurrent)	5	5	5	5	5
Blue Deal (extra)	14	14	54	64	114
SGBP (recurrent)	5	5	5	5	5
SGBP (extra)	12	7	1	ntb ¹	ntb
TOTAAL	66	61	95	104	154

De extra middelen uit de Blue Deal maken het mogelijk om bijkomend te investeren in het watersysteem, bovenop de reguliere werking. Tegelijk dwingt die extra ruimte ook tot het maken van keuzes. Daarom wordt in eerste instantie verder geïnvesteerd in gebieden waar tijdens de vorige legislatuur al grootschalige, gebiedsgerichte investeringsprogramma's werden opgestart. In deze gebieden zijn er immers substantiële risico's op het vlak van waterzekerheid of waterveiligheid, of is er een sterke dynamiek aanwezig om de laatste stappen richting goede waterkwaliteit te zetten (zie hoofdstuk 4). De investeringsprogramma's zijn herschaald in functie van de beschikbare middelen én met het oog op ruimte voor andere noodzakelijke initiatieven buiten deze strategische gebieden.

¹ Bij de vaststelling van stroomgebiedbeheerplan 4 voor de periode 2028 – 2033

Tabel 2:Verdeling extra budgetten over de strategische projecten (Omgeving)

Voorzien voor Strategische Gebieden (indicatief)	2025	2026	2027	2028	2029
SIGMA	1,3	3,3	3,3	4,5	3,5
TOP Dender	6,6	2,5	4,0	3,5	9,3
IJzer	2,4	1,5	5,0	5,0	7,0
Maas	0	0,5	2,0	3,0	4,0
Leie	1,6	2,0	3,0	4,0	5,0
Kleine Nete	0,5	0,5	1,2	2,5	3,2
Demer	0,2	2,0	3,0	6,0	8,0
Voer en Berwijn	6,0	1,2	1,1	2,2	1,6
Kust	0,5	0,5	0,5	1,1	1,1OK

Tabel 3: Budgetverdeling MOW op basis van het GIP

Budgetten Mobiliteit en Openbare Werken (in miljoen euro)	2025	2026	2027	2028	2029
Regulier beschikbaar ²	156	171	171	151	159
Voorzien voor Strategische Gebieden³ (indicatief)					
SIGMA	50,8	63,2	69,5	68,3	65,9
TOP Dender	10,9	5,0	4,3	2,2	6,6
IJzer	17,2	8,2	9,8	0	3,0
Maas	0,6	7,5	3,9	2,2	2,0
Leie	11,7	9,4	0	0	0
Kust	10,3	15,0	10,7	5,2	6,7

De voorziene middelen voor de strategische gebieden zijn indicatief. Bij de uitrol van projecten in deze gebieden in de loop van de legislatuur zal in verdere afstemming tussen de beleidsdomeinen voorzien worden om middelen optimaal te benutten, tussen jaren en tussen gebieden.

Daarnaast wordt voor de benutting van de resterende middelen ook budget voorzien voor de realisatie van projecten in overige gebieden, zowel voor noodzakelijke verwervingen als uitvoering, voor de werking van gebiedscoalities in de vorm van lokale blue deals, gerichte investeringen in functie van de waterkwaliteitsverbetering met focus op ecologisch herstel, hydromorfologie, erosiebestrijding en prioritaire

² De budgetten van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken zijn onder voorbehoud van goedkeuring van het GIP

³ In de budgetten per gebied zijn de bedragen voor verwerving voor SIGMA en Dender meegenomen. In de totale budgetten werden geen verwervingsmiddelen meegenomen.

waterbodemsanering, en beleidsondersteuning in de vorm van opvolging en wetenschappelijke ondersteuning, onderzoek en innovatie. Tot slot wordt ook budget voorzien voor de ondersteuning van initiatieven op het vlak van waterefficiëntie en waterhergebruik, subsidies voor ontharding en de realisatie van natte natuur..

Binnen de CIW wordt samen met de betrokken entiteiten jaarlijks gelijklopend met de opmaak van de BBT - begrotingsuitvoering, een gecoördineerde en transparante ex-postrapportering opgezet over de besteding van de extra Blue Deal-middelen. Er wordt minstens jaarlijks gerapporteerd aan de Vlaamse Regering over de voortgang van de Blue Deal (incl. Sponsdoelen en meerjarenprogramma natte natuur).

6.2.2 Financiering waterketen

Ook in de waterketen blijft deze Vlaamse Regering fors investeren. De middelen voor rioleringssubsidies bij de gemeentelijke rioolbeheerders van ongeveer 120 miljoen euro per jaar garanderen dat de inspanningen op het vlak van riolering ondersteund blijven vanuit het gewest.

De uitvoeringsmachtiging voor investeringen door de nv Aquafin voor het collecteren en zuiveren van afvalwater neemt toe van 200 miljoen euro in 2025 tot 292 miljoen euro in 2029. De Vlaamse regering heeft zich ook geëngageerd voor een nieuw lokaal pact impulsprogramma ten belope van 500 miljoen euro opdrachtbudget in de periode 2026 – 2030. Hiermee ondersteunen we de gemeentelijke saneringsuitdagingen via het Lokaal Pact (zie deel 4.5.2.1). Tegelijk zal ook de budgettaire uitvoeringsmachtiging worden verhoogd en zal dus het investeringstempo verder stijgen.

De totale kost die door de nv Aquafin voor de bovengemeentelijke zuiveringstaken aan de drinkwatermaatschappijen wordt gefactureerd, wordt gefinancierd via de bovengemeentelijke bijdrage op de waterfactuur en de werkingstoelage die via het MINA-fonds aan de drinkwatermaatschappijen wordt verstrekt. De werkingstoelage wordt jaarlijks bepaald en is afhankelijk van de actuele kosten en afrekeningen van voorgaande jaren. In 2025 bedraagt deze werkingstoelage circa 90 miljoen waarvan 8 miljoen euro van het extra budget SGBP 2022-2027. Zo bedraagt de Vlaamse bijdrage voor riolering en waterzuivering in 2025 dus 210 miljoen euro. De bijdrage vanuit het extra budget SGBP 2022-2027 neemt in 2026 toe tot 13 miljoen euro en 19 miljoen in 2027. Voor de bijkomende uitdagingen inzake waterzuivering werd in 2028 en 2029 telkens 20 miljoen euro voorzien.

De middelen voor riolering en waterzuivering worden voornamelijk via de integrale waterfactuur opgehaald. De Vlaamse middelen vormen hierbij een noodzakelijke aanvulling. Door de aanpassing van de gemeentelijke bijdrage vanaf 2025 kunnen de gemeenten tot 33 miljoen euro per jaar, of 165 miljoen euro over de legislatuur, extra inzetten voor riolering. De besteding van de middelen en de verdere financiële noden voor de gemeentelijke sanering zullen opgevolgd worden aan de hand van de meerjarenplannen die de gemeentelijke rioolbeheerders vanaf 2025 indienen.

De investeringsnoden bij de waterketenbedrijven (drinkwatermaatschappijen en Aquafin) zijn groot. Om hun financiële draagkracht voor investeringen te verhogen, zal het Vlaamse Gewest hen de mogelijkheid van een kapitaalversterking aanbieden. Daarvoor wordt 300 miljoen voorzien.

We optimaliseren de drinkwaterfactuur zodat die rekening houdt met het verbruik én een correcte tarifiering biedt voor alleenstaanden. We streven naar een systeem dat eerlijk, sociaal rechtvaardig, betaalbaar en stimulerend is. Zo zorgen we ervoor dat iedereen toegang heeft tot schoon en veilig water.

6.3 Afgestemde investeringsagenda's waterzekerheid

Zoals het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 aangeeft, zijn afgestemde investeringsagenda's onmisbaar om (investerings)prioriteiten duidelijker af te wegen, de voorspelbaarheid en efficiëntie te verhogen en zodoende ook meer zekerheid te bieden aan sleutelpartners.

Het uitgangsprincipe voor een afgestemde investeringsagenda is dat vanuit MOW en OMG in dezelfde projecten wordt geïnvesteerd zodat sneller vooruitgang wordt geboekt vanuit de budgetten beschreven in de vorige paragraaf. In onderling overleg werden daarom de strategische gebieden naar voor geschoven zoals opgelijst in hoofdstuk 4.2.2.

Het geïntegreerd investeringsprogramma (GIP) van MOW is een apart document, met een eigen traject. In de Blue Deal maken we wel de principes van de portefeuilles per strategisch gebied zichtbaar. Binnen MOW zijn er, naast de engagementen in de strategische gebieden, nog andere waterbeheersingswerken opgenomen in het GIP. Deze worden mee gevat onder de totaal som "regulier budget" binnen de bovenstaande tabel.

6.4 Doorkijk financiering op langere termijn

Het substantieel stijgende investeringsbudget in de tweede helft van de legislatuur laat toe om de ambities op het vlak van waterzekerheid, waterveiligheid en waterkwaliteit te intensifiëren. Dat biedt een aanzet om dit ambitieniveau ook daarna verder aan te houden. Dit kan gerealiseerd worden door het blijvend en structureel vrijmaken van Vlaamse middelen en het verder aanspreken van Europese budgetten. De Waterstrategie die de Europese Commissie op 4 juni 2025 voorstelde, zet het belang van financiering en investeringen op de Europese kaart en streeft aanpassingen op korte termijn (tussentijdse herziening van het Cohesie beleid) en langere termijn (het volgende meerjarig financieel kader en de samenwerking met de Europese Investeringsbank) na. Ook door verder onderzoek naar mogelijkheden voor de heroriëntering van financieringsinstrumenten, private co-financiering en alternatieve financiering worden opportuniteiten verkend om de gap tussen noden en beschikbare middelen te dichten. Om vanuit initiële onderzoeksresultaten rond vernieuwende financieringsarrangementen een meer structurele financieringsaanpak uit te werken gaan we verder in gesprek met de wetenschappelijke wereld.

Initiatief in de kijker

Financieringsvehikels voor privé-initiatieven.

Op basis van de meest actuele inzichten, werken we deze legislatuur een investeringsstrategie uit om de mogelijkheden voor private en publiek-private financiering in water en klimaatadaptatie beter te benutten. We betrekken daarbij de bank- en verzekeringssector en andere potentiële investeerders. In de strategie benutten we enerzijds de koppelkansen voor publieke investeringen en subsidies met doelstellingen rond klimaatmitigatie, ruimte, natuur, landbouw, gezondheid, mobiliteit,... . Anderzijds bieden we het kader om de mogelijkheden voor private financiering en publiek-private samenwerking te versterken. We onderzoeken daarbij ook investeringsconcepten en verdienmodellen zoals onder meer groene obligaties, belonen van de levering van ecosysteemdiensten in samenhang met koolstoflandbouw (carbon farming), enz.

7 GOVERNANCE

7.1 Versterkte samenwerkingen en optimalisaties voor een sterk, coherent en ambitieus waterbeleid

Een sterk, coherent en ambitieus waterbeleid vraagt ook een robuuste governance van het waterbeleid, het waterbeheer en de waterketen. Hiervoor **zetten we in op versterkte samenwerkingen** en nemen we de governance onder de loep en bekijken we waar optimalisaties mogelijk zijn. Het betreft hier zowel de organisatie van afvalwatersector, de drinkwaterbedrijven, als in het domein van het beheer van de onbevaarbare waterlopen waar vandaag zowel de Vlaamse overheid, provincies, steden en gemeenten, als polders en wateringen elk een deel van de verantwoordelijkheid opnemen. Een traject naar waterschappen is hierbij aangekondigd in het regeerakkoord en de beleidsnota van minister Jo Brouns. (zie hierna) Om ervoor te zorgen dat zuiver en betaalbaar water uit onze kraan blijft stromen, maken we werk van krachtenbundeling en faciliteren we fusies tussen drinkwatermaatschappijen. Lokale en bovenlokale riool- en waterzuiverings-investeringen worden maximaal op elkaar afgestemd. Met een netwerkregie streven we naar een meer geïntegreerde aanpak van de rioleringsopgaven. In samenwerking met de lokale besturen, Aquafin en rioolbeheerders ontwikkelen we een concreet voorstel, dat we deze legislatuur voorleggen aan de Vlaamse Regering.

Een duurzaam beheer van het oppervlakte- en grondwater vraagt ook een regionale en internationale aanpak. Daarom **blijft Vlaanderen zich inzetten voor grensoverschrijdend overleg en samenwerking**. Binnen België stemmen we via de stuurgroep Water van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM) af met andere gewesten en het federale niveau voor de uitvoering van de kaderrichtlijn Water, de Overstromingsrichtlijn en andere waterdossiers. Met onze buurlanden coördineren we het waterbeleid in de stroomgebiedsdistricten via de Internationale Scheldecommissie (ISC) en de Internationale Maascommissie (IMC). We maken verdere afspraken met Frankrijk en Wallonië door middel van een verdrag. Ook lokaal investeren we in grensoverschrijdende samenwerking.

Op Europees niveau zorgen we voor voldoende capaciteit om het overleg en de besluitvorming op te volgen. Zo kunnen we tijdig inspelen op kansen en knelpunten binnen het Europese beleid, zoals financieringsmogelijkheden, synergiën of conflicten tussen beleidsdoelen, en praktische uitdagingen bij de implementatie van richtlijnen.

We nemen de nodige initiatieven om het **beheer van onze onbevaarbare waterlopen te vereenvoudigen** door het oprichten van waterschappenvertrekkende vanuit het principe van logische hydrografische gehelen, waarbij sterke lokale betrokkenheid gegarandeerd blijft. We werken verder op basis van de gedeelde uitgangspunten en inzichten uit de procesanalyse rond het transitietraject voor het beheer van onbevaarbare waterlopen. Nog in 2025 komt er een doorstart van het transitieproces.

Aan de Vlaamse administratie wordt de opdracht gegeven om de huidige governance van het waterbeleid te evalueren en een optimalisatievoorstel uit te werken. Dit omvat ook de gebiedsgerichte samenwerking (zie hieronder).

7.2 Gebiedsgerichte samenwerking

7.2.1 Gebiedswerking in vele vormen

Gebiedswerking is de algemene term waartoe diverse gebiedsgerichte processen behoren. Gebiedswerking kan via lokale, intra-Vlaamse of interbestuurlijke samenwerking. De gebiedswerking waarin het Vlaamse omgevingsbeleid een rol opneemt, kent veel vormen en finaliteiten: bekkenwerking, riviercontracten, landinrichtingsprojecten, T.OP gebiedsprogramma's, strategische projecten, ook de ruimtelijke planprocessen, vervoerregio's, enz. Deze vormen zijn soms nauw verweven met elkaar, maar onderscheiden zich op vlak van procesarchitectuur, type onderhandelingen, inzet van instrumenten, partnerschap, nodig mandaat, investeringsmiddelen, enz. Een optimalisatie in de vele vormen van gebiedswerking dringt zich op. De Vlaamse administraties krijgen de opdracht de efficiëntie van de gebiedswerking te optimaliseren.

Er kunnen 3 types van gebiedswerking onderscheiden worden :

- **Thematische bekkenwerking** : Via de huidige Bekkenwerking wordt Vlaamsbreed werk gemaakt van het integraal waterbeleid, ze zorgt voor een algemeen overzicht over de lokale doorwerking van de stroomgebiedbeheerplannen, en ze ondersteunt lokale gebiedscoalities waar nodig. Een evaluatie van de bekkenwerking wordt meegenomen in de efficiëntie-oefening rond de gebiedswerking en de hervorming van het beheer van de onbevaarbare waterlopen.
- Daarnaast kent Vlaanderen een aantal **strategische gebieden** waar -gelet op de historiek- prioritair werk moet worden gemaakt van de overstromings- en/of droogtegevoeligheid en waar Vlaanderen de regierol opneemt. De uitwerking wordt entiteitsoverschrijdend georganiseerd. Dit zijn gebieden waar omwille van de complexe water- en omgevingsopgaven grote Vlaamse investeringen vereist zijn. Denk bijvoorbeeld aan de investeringen voor waterveiligheid rond de bevaarbare waterlopen (Sigma, Dender, zie hoger) of in de Kuststreek. Deze gebieden worden de strategische gebieden genoemd. Om de opgaven effectief aan te pakken en de Vlaamse investeringen versneld te kunnen realiseren, bundelen Vlaanderen en de lokale overheden er hun krachten en werken ze gebiedsgericht samen
- **Lokale gebiedscoalities** Lokale gebiedscoalities zijn flexibele samenwerkingsverbanden tussen lokale stakeholders (lokale overheden, waterbeheerders, verenigingen, ondernemers, ...) die in hun gebied/gebiedsgericht uitvoering geven aan maatschappelijke uitdagingen op maat van de sociaal-maatschappelijke, economische en fysische eigenschappen van hun gebied. Vlaanderen ondersteunt deze gebiedscoalities door het ter beschikking stellen van expertise en door actieve deelname wanneer er bovenlokale betrokkenheid speelt. Waar nodig ondersteunt Vlaanderen ook de realisatie van het actieprogramma. In het kader van het waterbeleid hebben lokale gebiedscoalities een grote meerwaarde in het openruimtegebied waar landbouw en natuur bepalend zijn in het landschap en het verhogen van de sponswerking nuttig en relevant is evenals de aanpak van diffuse verontreiniging via maatregelen in het landschap (bv. erosiebestrijding) nuttig en relevant is.

Elk van deze types heeft zijn eigen finaliteit en meerwaarde. Zo focust de bekkenwerking zich op de ontwikkeling en opvolging van het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan. De gebiedsontwikkeling heeft dan weer als kenmerk om vanuit omgevingsvraagstukken een integrale visie op het desbetreffende gebied te ontwikkelen en daaraan ook een actieprogramma te koppelen. Dergelijke programma's kunnen ook als een afzonderlijk geheel functioneren.

7.2.2 Versterkte samenwerking met lokale gebiedscoalities

De strategische doelen van de Blue Deal (zie hoofdstuk 4) kan Vlaanderen niet alleen bereiken, en de concrete uitrol op het terrein wil Vlaanderen niet top-down opleggen. Het bottom-up verder vertalen van strategische doelen naar operationele doelen en de nodige terreinrealisaties om de doelen te halen, gebeurt bij voorkeur via een gebiedsgerichte aanpak **in sterke lokale samenwerkingsverbanden**. Gestuurd door lokale kennis van zaken op maat van het gebied worden **lokale gebiedscoalities** gefaseerd de motor van terreinrealisaties.

De samenwerking tussen overheden onderling en samen met de lokale actoren op terrein is een cruciale voorwaarde voor voldoende draagvlak voor het integraal herstel en de versterking van het watersysteem. De overheid spreekt in dit proces met één stem, en levert eenduidige adviezen af. Het is de betrachting om die samenwerking op maat te organiseren, afgestemd op de uitdagingen en kansen van concrete gebieden in Vlaanderen. De klemtoon ligt daarbij op een **bottom-up aanpak waar mogelijk** en een Vlaamse aanpak waar nodig, steeds gebundeld en vanuit een **interbestuurlijk** perspectief.

We wensen **lokale gebiedscoalities** verder te ondersteunen en gaan op de schouders staan van de **opgebouwde expertise, dynamiek en uitvoeringskracht** (Water+Land+Schap). Zo hebben de Weerbaar Water+Land+Schap coalities getoond dat hun ambitieniveau en slagkracht kan worden versterkt door een duidelijke gebiedsregie en door actieve samenwerking met Vlaamse beleidsdomeinen en wetenschappelijke expertise (modellering van doelen en maatregelen). In het kader van de Blue Deal 2025-2029 zetten we daarom de logische volgende stap: met het instrument van de **Lokale Blue Deals** bieden we lokale gebiedscoalities de kans om een volwaardig partnerschap te sluiten met de Vlaamse overheid. Op Vlaams niveau organiseren we daartoe een geïntegreerde gebiedsgerichte werking. Zo integreren we lokale, Vlaamse en Europese doelstellingen in coherente en gedragen doelen voor het (deel)stroomgebied⁴, én koppelen we lokale en Vlaamse kennis en uitvoeringskracht binnen een gedragen investeringsprogramma.

Deze versterkte ondersteuning van en partnerschap met lokale gebiedscoalities moet ervoor zorgen dat we de **uitvoering op het terrein versnellen**, en dat we verschillende plannen en doelstellingen (zoals de stroomgebiedbeheersplannen, waterzekerheidsdoelen, natuurherstelplan, ...) niet naast elkaar maar **geïntegreerd, en kosten- en capaciteits-efficiënt realiseren**: klimaatadaptatie, waterkwaliteit, landbouwontwikkeling, biodiversiteit, lokale ambities en noden, etc.

⁴ Deelstroomgebied: Een geografisch samenhangend gebied waarvan de grenzen samenvallen met hydrografische grenzen. Het gebied moet groot genoeg zijn om het solidariteitsbeginsel uit het Waterwetboek te kunnen toepassen, maar tegelijk niet zo groot dat het bronbeginsel niet meer werkbaar is. Een typisch voorbeeld is het afstroomgebied van een Vlaams waterlichaam, al kan het ook gaan om een cluster van afstroomgebieden van Vlaamse of lokale waterlichamen.

Hiertoe lanceren we twee concrete acties:

- a. In 2026 een oproep **Water+Land+Schap 3.0** : ondersteuning voor de goed werkende bestaande coalities om naar een volgend ambitieniveau te evolueren, en voor nieuwe gebiedscoalities.
- b. Twee golven van **Lokale Blue Deals** waarbij lokale gebiedscoalities in partnerschap met Vlaamse actoren werken op schaal van het (deel)stroomgebied: de meest mature gebiedscoalities kunnen vanaf 2025 instappen in een eerste golf, en in 2028 kunnen mature gebiedscoalities (uit actie 1) instappen in een tweede golf.

Deze twee acties zijn elkaars verlengde en stellen lokale gebiedscoalities in staat om zich gefaseerd te ontwikkelen, van opstart, doorgroei, naar een Lokale Blue Deal. Het stelt de Vlaamse overheid ook in staat om de gebiedswerking efficiënter te organiseren (op schaal van Vlaanderen, op schaal van bekkens, en op schaal van (deel)stroomgebieden – waar intensief wordt samengewerkt met de lokale gebiedscoalities). Het aanstellen van een duidelijk gemandateerde en herkenbare gebiedsregisseur is in deze essentieel.

In de loop van 2026 verwachten we wetenschappelijk onderbouwde spondoelen (zie hoger). Het is de bedoeling dat tegen de oplevering van deze doelen een aantal van deze Lokale Blue Deals opgestart zijn zodat ze met deze spondoelen aan de slag kunnen. De werking van de gebiedscoalities kunnen we vervolgens verder uitbreiden op basis van de opgedane ervaring en afhankelijk van de beschikbare budgetten.

Voor de lokale Blue Deals (ondersteuning + uitvoering acties) voorzien we deze legislatuur momenteel 50 mio euro. We gaan telkens uit van (co-)financiering door lokale actoren via overeenkomsten. We evalueren steeds de mogelijkheid van private financiering en PPS en hanteren bij de inzet van overheidsmiddelen ook telkens het principe van de vervuiler betaalt. De eigen inbreng en het ambitieniveau van lokale gebiedscoalities in geïntegreerde realisatie van verschillende doelen zullen de inzet van Vlaamse middelen mee bepalen.

Initiatief in de kijker

Blue deals in co-creatie met lokale gebiedscoalities

We ontwikkelen gebiedsgericht Blue Deals met lokale gebiedscoalities voor het uitvoeren van een actieprogramma met de ambitie meerdere Vlaamse opgaven in hun gebied (mestdecreet, waterzekerheid, stroomgebiedbeheerplannen, natuurdoelen, PAS ...) geïntegreerd te behalen. Het aanstellen van een duidelijk gemandateerde en herkenbare gebiedsregisseur is in deze essentieel. Via lokale Blue Deals werken lokale gebiedscoalities op schaal van een (deel)stroomgebied aan de uitvoering van een actieplan. Het stelt de Vlaamse overheid ook in staat om de gebiedswerking efficiënter te organiseren. Zo kunnen de verschillende uitdagingen geïntegreerd aangepakt worden. Het doel is een meer effectieve inzet van capaciteit, middelen en instrumenten.